

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

לפני כבוד השופט עזריה אלקלעי

התובעים

1. בנימין נתניהו

2. שרה נתניהו

שניהם על ידי בא כחם – עורך דין ד"ר יוסי כהן

נגד

יגאל סרנה

הנתבע

על ידי באי כחו – עורך דין אביגדור פלדמן ועורך דין ליאור אפשטיין

פסק דין

1. לפני תביעה שהגישו התובעים, הם ראש הממשלה ורעייתו, בגין הוצאת לשון הרע נגד הנתבע, עיתונאי וסופר, וזאת לתשלום סך של 279,243 ₪.

טענות התובעים

2. לטענת התובעים, הנתבע מתמיד במשך זמן רב בניסיונותיו לפגוע בתובעים בכל מחיר ולרמוס את שמם הטוב בפומבי מתוך זדון ורשעות, ותוך שימוש ציני ואכזרי במעמדם הרם של התובעים.

3. התובע 1 (להלן: "התובע") הוא ראש ממשלת ישראל והתובעת 2 (להלן: "התובעת"), רעייתו, פסיכולוגית מומחית המועסקת על ידי עיריית ירושלים.

4. הנתבע מכנה עצמו סופר ועיתונאי ומפרסם את כתבותיו בעיתון "ידיעות אחרונות" ובעמוד על שמו ברשת החברתית "פייסבוק".

5. הפרסומים בגינם מוגשת התביעה הם בהמשך ישיר לפרסומים בזויים שפרסם הנתבע נגד התובעים במשך זמן רב בעיתונות ובעמוד הפייסבוק שלו, אשר לו מספר עוקבים בלתי מבוטל.

6. כך, למשל, פרסם הנתבע בעמוד הפייסבוק שלו ביום 7.3.2014 את הדברים הבאים: "יש חיים גם בזמן ביבי. אבל האוויר מורעל. הנפש קצה. המשאבים מדלדלים. אתה רואה גם בחדרי מיון, כמו הערב, את המאמץ ואת קוצר המשאבים. הכל נשאב מאתנו, למעלה. לחבורת הביזה של החלאה. האיש שצמח כפטריית רעל משלולית הדם של רבין. קצנו בשקרן העלוב שביציו הקטנות כאפון בידי שרה. שיעלם כבר. די. גדשה הסאה".

7. מהפרסום הנ"ל למדים על השנאה העזה שחש הנתבע, אותה הוא מפגין בפומבי כנגד ראש הממשלה, והיא שגורמת לפרסומים הכוזבים שמטרתם לנסות ולפגוע בראש הממשלה וברעייתו.

8. ביום 20.3.2016 פרסם הנתבע בעמוד הפייסבוק שלו את הפרסום הבא: "תרדפו את שוברים שתיקה. הכו בשמאלנים. חבטו באשכנזים. רוצצו תחקירנים. חסמו פייסבוק. סתמו פיות.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

- תעלימו את המציאות. אבל כשבלילה (מעשה שהיה) נעצרת שיירת ראש הממשלה הכבדה, ארבעה רכבים שחורים ועוד ועוד מאבטחים ומגנים ורכבים ונפלט ממנה בחושך אל כביש 1, בצעקות, גבר לא צעיר שהוא עילת הכל, כי אישה אחת לא רוצה שהוא ישאר איתה באוטו ושמה ללעג את כל האבטחה ובעצם את כל המדינה, זה חלק מהחיים. תעשו כל רעש אפשרי שלא נשמע שהכל עולה באש השגעון. הכו בתופים" (להלן: "הפרסום הראשון"); עותק מהפרסום הראשון בצירוף חלק מהתגובות בגינו והשיתופים צורפו לכתב התביעה כנספח 2.
9. בעקבות הפרסום הראשון פנה בא כח התובעים לנתבע ביום 22.3.2016 במכתב ובו דרש, בין היתר, כי יסיר לאלתר את הפרסומים הכוזבים והפוגעניים.
10. מכתב הדרישה לא נענה על ידי הנתבע, ובאותו יום שבו שוגר מכתב הדרישה פרסם הנתבע פרסום כוזב נוסף שבו מופיעה תמונתו של ראש הממשלה כשהיא ערוכה ומסולפת באופן מבזה ביותר ובה נצפה ראש הממשלה עומד, כביכול, בצדו של כביש, כשהוא חבוש ברדס וידו מושטת לשם עצירת 'טרמפ' אליו נלווה המלל: "בבאב אל ואד, לצד כביש אחד, מחכה רודן זעיר בחושך לטרמפ. קחו אותו" (להלן: "הפרסום השני"); עותק מהפרסום השני בצירוף חלק מהתגובות בגינו והשיתופים צורפו לכתב התביעה כנספח 4.
11. לטענת התובעים, שתי פגיעות לפחות אירעו בפרסומים אלו, ובגין כל אחת מהן זכאים התובעים לפיצוי כספי סטטוטורי ללא הוכחת נזק מכוח חוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965 (להלן: "החוק" ו/או "חוק איסור לשון הרע").
12. התובעים זכאים לפחות לסכום תקרתו המקסימלית של הפיצוי הקבוע בסעיף 7א(ג) לחוק הקבוע כי כאשר מוכח שלשון הרע פורסמה מתוך מטרה לפגוע, הרי שגובה הפיצוי שניתן לתבוע בלא הוכחת נזק עומד על סך של 139,621 ₪ בגין כל פרסום, ובגין שני הפרסומים הפוגעניים והכוזבים יחד זכאים התובעים לפיצוי מהנתבע בסך 279,243 ₪.
13. די בעיון בתוכן הפרסומים הכוזבים של הנתבע כדי ללמוד על השנאה העזה והיוקדת של הנתבע כלפי התובעים ועל ניסיונו לפגוע בתובעים ולהשפילם. פרסומם של דברי לשון הרע האמורים עלול לגרום לתובעים נזקים כבדים, הן נזקי ממון, הן נזקים בלתי ממוניים, הן פגיעה בשם הטוב והם כבר גורמים לתובעים עוגמת נפש רבה.
14. הנתבע הפר את חובתו האתית והמקצועית כעיתונאי, כאשר לא טרח לפנות לתובעים טרם שפרסם את הפרסומים כדי לוודא את אמיתותם, ומחדלו זה של הנתבע שולל את הגנת תום הלב שבסעיף 17א לחוק.
15. התובעים עותרים לפסיקת הפיצוי הן מכוח החוק, הן לפי סעיף 29א(ב)(1) לחוק הגנת הפרטיות.

טענות הנתבע

16. הנתבע שואל את עצמו מה הרעיד מרבצם שני אדוני ארץ אלה שכתבות אינספור נכתבו עליהם; חלקן משבחות, אחרות מגנות, מבקרות ותוקפות בשצף קצף.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

17. האם כוונה נסתרת עומדת מאחורי התביעה. מתברר שלא הפרסום מעניין את התובעים, אלא האדם שמאחוריהם, הנתבע, אותו סימנו כמי שעוין אותם ועתה, לכאורה, נמצאה להם תואנה לחסל אותו לכללית כדי שיפסיק לבקר את מדיניותו ודרכיו של ראש הממשלה ורעייתו.
18. הנתבע הוא אדם פרטי, סופר ועיתונאי; כמו כן, הוא פעיל מאוד ברשתות חברתיות למיניהן.
19. לטענת הנתבע, אין לסבור שפרסום פוסט במסגרת הבעת דעה על ראש הממשלה ורעייתו בשולי הרשת החברתית נועד להשפילם.
20. הנתבע טוען באופן חד משמעי כי האמור בפרסום הוא אמת ותמים, כי פורסם בתום לב, בהתבסס על מקורות ראויים ואמינים ובהיותו נושא מאפיינים דומים או זהים לאפיוזות ידועות בחיי משפחת התובעים.
21. לחילופין, טוען הנתבע כי בעיקרו הפרסום הוא אמת ואם יש בו פרטים לא מדויקים, הרי שהם נבלעים באמת הכללית של הפרסום וכי גרעינו הקשה של הפרסום הוא אמת בין אם התרחש בפרטי פרטים באופן המתואר בפרסום ובין אם התרחש בפרטים דומים לו.
22. הנתבע יטען כי הייתה עליו חובה ציבורית ומוסרית לבצע את הפרסום, שיש בו כדי להציג את התובע כאדם רך לב, רדוף על ידי התובעת הפועלת ממניעים לא רציונאליים.
23. לטענת הנתבע, בעיקרו מהווה הפרסום ביקורת הוגנת, ראויה ומחויבת על התנהלות התובע ושליטת התובעת בו.
24. לטענת הנתבע, דעה אינה דברי בלע כנטען בכתב התביעה, ודיווח ראוי על התנהגות שערורייתית ובלתי נתפס תרבותית וחברתית - אין בה פוטנציאל הרסני, הרס או חורבן כמנוסח בכתב התביעה.
25. הנתבע פרסם את הדברים ברשת החברתית ובמסגרת זכותו להביע דעתו לגבי תפקודו של ראש הממשלה. הנתבע יטען כי הרשת החברתית מתירה פרסום פחות מוקפד ומרוסן מהעיתונות המסורתית, כי האירוניה העצמית של הרשת החברתית הוא מעמדה כעיתונות פוחזת במקצת, המטילה ספק בכל ולוקחת עצמה לא לגמרי ברצינות, מתירה כתיבה מסוג פרודיה ומשל וכי קוראי פוסטים בפייסבוק אינם מתייחסים ברצינות תהומית לכל מה שמתפרסם שם. עוד טוען הנתבע, כי גבול הסבילות של חופש הביטוי בפייסבוק נמצא הרבה מתחת לזה של העיתונות המסורתית וכל כן יש לשפוט את הפרסום לפי כללים אלה, שמכוחם ניתן לראות בפרסום דגן גם משל, היפרבולה, הגזמה, הגחכה ולא בהכרח שיקוף מדויק של מציאות ריאלית, אלא של מציאות אפשרית. על כן, יש לשפוט הפרסום על פי כללי הז'אנר של פוסט בפייסבוק.
26. תכונה נוספת לדפי הפייסבוק היא כי חיי המדף שלהם קצרים כחיי פרפר שבקע מן הגולם, ועל כן השלכותיהם ונזקם, אם יש כאלה, קצרים ביותר, ולולא התביעה המוגשת - היו הדברים שהתפרסמו גזים באוויר כלא היו.
27. כתב ההגנה כולל עוד טענות רבות המתייחסות ליחסים האישיים שבין התובע והתובעת, וכן לאירועים ופרסומים בעבר שאינם קשורים לתביעה שלפני, ולפיכך לא מצאתי לנכון לפרט טענות אלה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

המסגרת הדיונית

28. ביום 7.9.16 התקיים דיון קדם משפט בתיק, ובסופו ניתנה החלטה, בהתאם לבקשות הצדדים ולאחר שנשמעו טענותיהם ביחס לבקשות אלה, הקובעת, בין היתר, כך:
- "לאחר שהתקיימה בפני ישיבת קדם משפט הגיעו הצדדים להסכמה לפיה בהתאם להלכה הנוהגת, ישונה סדר הבאת הראיות כך שהנתבע הוא זה אשר יחל בהבאת ראיותיו ויגיש תחילה את התצהירים, ואילו התובעים יגישו ראיותיהם ותצהיריהם לאחר מכן. אשר לפיצול הדיון, לאחר שהגיעו הצדדים להסכמה בנוגע לתשובות על השאלון, אין מקום לפיצול הדיון והדיון יתקיים כמקשה אחת הן בשאלת האחריות, הן בשאלת הנזק."
- (עמוד 9 לפרוטוקול, שורות 4-8).
29. אם כן, בהתאם להחלטה דלעיל חל בתיק זה היפוך באופן הבאת הראיות, כך שהנתבע הביא ראשון ראיותיו ולאחריו הגישו התובעים את ראיותיהם.
30. מטבע הדברים, באופן זה יובאו הדברים גם בפסק דין זה להלן.

עדותו של הנתבע

31. הנתבע הגיש תצהיר ובו חזר על הטענות שפורטו בפרק "טענות הנתבע", ועל כן אין מקום לשוב ולפרט.
32. רובו ככולו של התצהיר אינו עוסק בפרסומים נשוא התביעה, ולפיכך ככל שהדברים אינם קשורים לפרסומים – אין מקום להתייחס אליהם.
33. להשלמת התמונה, יצוין, כי הנתבע צירף לתצהירו פרסומים שונים המתייחסים לתובעים וטבלה המפרטת ומתמצתת את הפרסומים הללו, וזאת כנספחים א'1 ו-א'2 בהתאמה.
34. מעיון בפרסומים אלו, עולה כי המדובר בפרסומים בפיסבוק, בכתבות באתרי אינטרנט שונים, כתבות בעיתונים, לרבות באתרי האינטרנט של עיתונים שונים. כתבות אלה מהוות הבעות דיעה וכדומה, אך אין המדובר בדברים מוכחים והדברים המצוינים בפרסומים אלה הם בגדר שמועות ו/או רכילות בלבד ואין להם ערך ראיתי כלשהו.
35. בהתייחס לאירוע נשוא הפרסום, כותב הנתבע בתצהירו כי להבנתו ועל פי הבדיקות שערך - הדוגמה שהובאה בפוסט לגבי השיירה היא מקרה אמיתי וכי על פי בדיקותיו נראה כי בתאריכים שבין יולי לדצמבר 2015 התרחש אירוע השיירה.
36. לדבריו, הוא נחשף לאירוע ממכר שלו אשר בשיחת אגב סיפר כי חבר קרוב שלו, מאבטח בשיירת ראש הממשלה, התוודה בפניו מתוך מצוקה אמיתית על האירוע.
37. על פי תיאורו, אותו חבר מסר לו כי האירוע היה קיצון אפילו באווירה המתוארת בין התובעים, ולדבריו - תורת האבטחה הושמה ללעג באירוע זה.
38. לדברי הנתבע, הוא שאל ובירר אצל מספר חברים לגבי אפשרות להתנהגות כזאת שבין התובעים וכל אחד מהם הצביע על דפוס דומה במקרים אחרים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

39. הנתבע מצהיר כי נמנע מלדבר עם המקור, המאבטח, וכן נמנע מלקבל כל מידע לגבי זהותו. עוד מצהיר הנתבע כי במסגרת המשפט הוא נמנע, גם בבירורים שערך לאחר הגשת התביעה, מכל עיסוק או ניסיון להציץ "מעבר לפרגוד" של פרטי תורת האבטחה או עקרונות האבטחה והגופים המאבטחים השונים.
40. הנתבע ציין כי האירוע הספציפי הזה מוכר, כפי הנראה, ומעורבים בו כשלושים איש, אלא שרובם נהגים במשרות אמון ואנשי אבטחה שמצווים שלא למסור דבר על עבודתם והנתבע הקפיד שלא לנסות ולהגיע אליהם. כמו כן, בסוד האירוע מצויים כמה מקורבים ואנשי לשכה שבנסיבות ברורות הנתבע אינו יכול לפנות אליהם.
41. הנתבע מציין כי הוא מבקש להזמין למשפטו את שני ראשי המערכת האחראיים על אבטחת התובעים והוא מבקש לציין כי עדותם נאמנה עליו וכי אם יגידו כי האמור הוא עורבא פרח, אזי גם הוא ישתכנע כי מדובר ברכילות.
42. בחקירתו הנגדית אישר הנתבע כי ראש השב"כ לשעבר, מר יורם כהן, אשר אותו ביקש לזמן לעדות ובית המשפט אישר את זימונו, לא יבוא להעיד. לדבריו, הוא ויתר על עדותו בהסבירו כי הויתור נעשה כפי שוויתר על עדים נוספים מתוך ידיעה שאנשים אלה אינם אמורים לשתף פעולה, על פי החוק, עם הנתבע ולומר את האמת (עמוד 18 לפרוטוקול, שורה 4 ובהמשך בעמוד 19 לפרוטוקול, שורות 8-12).
43. הנתבע אישר כי הוא זה שפרסם את הפרסום נספח 1 לכתב התביעה מיום 7.3.2014 בעניין ראש הממשלה (עמוד 23 לפרוטוקול, שורה 7).
44. הנתבע אף אישר שהוא פרסם את הפרסום נשוא התביעה, נספח 2 לכתב התביעה ולשאלה האם עודנו בטוח כי אותו מקרה אכן קרה בפועל, השיב הנתבע בעמוד 25 לפרוטוקול, שורה 32: **"הרבה יותר מאשר אז"**.
45. הנתבע נשאל האם שקל לתקן פרטים לא מדויקים בפרסום ולדבריו הוא ניסה לברר את הפרטים המדויקים ונפגש עם הרבה אנשים (עמוד 28 לפרוטוקול, שורות 1-5).
46. הנתבע אישר שקיבל את מכתב ההתראה שנשלח אליו על ידי בא כח התובעים, אולם לא ידע להשיב האם ענה למכתב זה או לא (עמוד 28 לפרוטוקול, שורות 20-32).
47. הנתבע נשאל האם פנה טרם הפרסום בשאלתה ללשכת ראש הממשלה בעניין נשוא הפרסום והוא השיב בשלילה בעמוד 29 לפרוטוקול, שורה 16.
48. הנתבע אישר כי גם הפרסום השני (ובו התמונה) פורסם בדף הפייסבוק שלו; כן אישר כי קיבל ביחס אליו 54 "לייקים". בנוסף, אישר כי הוא זה שכתב את המלל בדבר "הרודן הזעיר המחכה ליטרמפ" (עמוד 30 לפרוטוקול, החל משורה 31 ועד לעמוד 31 שורה 25).
49. הנתבע אישר כי הוא מבקר מאוד חריף של ראש הממשלה, ולדבריו בעמוד 40 לפרוטוקול, שורות 2-3: **"אני חושב כעיתונאי וכמבקר חריף שלו שאני מעדיף שהוא לא יהיה ראש ממשלה, בהחלט"**.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

50. הנתבע שלל את הטענה לפיה הוא מפרסם את הפרסומים בכוונה לפגוע בראש הממשלה, ולדבריו, ביקורת אינה כוונה לפגוע, אלא ניסיון להזיז אותו ממקומו בתהליך דמוקרטי (עמוד 40 לפרוטוקול, שורות 7-12).
51. הנתבע אישר כי אין לו עדים שיעידו על האירוע ממקור ראשון וכי שמע את הסיפור ממישהו ששמע ממישהו אחר ושני אלה אינם מוכנים לבוא להעיד (עמוד 45 לפרוטוקול, החל משורה 23 ועד לעמוד 46 לפרוטוקול שורה 1).
52. הנתבע נשאל האם ניסה לבדוק עם עורך דין או עם עוד מקור בטרם הפרסום, ולדבריו בעמוד 46 לפרוטוקול, החל משורה 18: **"אני עיתונאי כבר 35 שנה, אני בא עם כל האמצעים הדרושים והניסיון בתוכי, כמו שאתה מגיע לבית משפט, הכל נמצא בתוכי ... שאני יודע להבחין בין שקרנים ללא שקרנים"**.
53. ביחס לבדיקות שערך, השיב הנתבע כי הוא דיבר עם כמה אנשים שמתמצאים ולשאלה מדוע לא הביא את אותם אנשים לעדות השיב בעמוד 47 לפרוטוקול, בשורה 8 כי **"אנשים מסריבים לבוא"**. לדבריו, הוא לא רצה לכפות על אנשים לבוא ולהעיד בניגוד לרצונם, שכן לא רצה לפגוע בהם (עמוד 47 לפרוטוקול, שורות 19-20).
54. הנתבע השיב כי אינו מוכן לחשוף את שמות אותם אנשים וכי הוא שומר על חסיונם כדי להגן עליהם (עמוד 47 לפרוטוקול, שורות 24-32 ובהמשך בעמוד 48 לפרוטוקול, שורות 1-4).
55. לעניין הפרסום השני, תמונת ה'טרמפ' השיב הנתבע כי מי שפרסם זאת הוא אמיר שיבי וכי 'טרמפ' לא היה וכי מדובר בקריקטורה (עמוד 49 החל משורה 32 ובהמשך עד לעמוד 50 שורה 7).

ראיות התובעים

56. שני התובעים הגישו תצהירים לאקוניים וזהים שבהם נאמר **"האירוע הנטען בפרסומיו של הנתבע, בגינו הוגשה תובענה זו ו/או כל אירוע דומה לו, לא אירעו מעולם"**.
57. עוד טענו התובעים בתצהיריהם כי הנתבע חוצה חזור ושוב קווים אדומים כאשר הוא מטיח בתובעים כזבים פוגעניים שמטרתם להשחיר את שמם.

עדותו של התובע

58. בחקירתו הנגדית השיב התובע כי מה שהגדיש את הסאה בפרסום הנוכחי זו העובדה שהנתבע קבע שהיה פה מקרה שהיה ומאחר שהמקרה לא היה ולא נברא זה הגדיש את הסאה וכי כל שנאמר הוא שקר וכזב (עמוד 57 לפרוטוקול, שורות 19-20).
59. לדברי התובע, הנתבע משמיץ אותו ומכפיש אותו כל העת, אולם שלל את הטענה כי אלמלא הפרסומים הקודמים של הנתבע הוא לא היה מגיש את התביעה הנוכחית, תוך שחזר על עמדתו

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

- לפיה התביעה בעניין זה הוגשה מאחר שהוא הרגיש שמדובר בעניין כל כך אבסורדי, הזוי ושקרי (עמוד 58 לפרוטוקול, שורות 7-16).
60. התובע נשאל מדוע בחר לתבוע דווקא בעניין הפרסום האחרון ולא בגין פרסומים קודמים, לכאורה חמורים יותר. תשובתו של התובע בעמוד 63 לפרוטוקול, החל משורה 27 הייתה: **"התשובה היא פשוטה. מבחינתי, כל הדברים האלה אימים ורעילים ומכפישים ככל שיהיו, הם, איך אומרים, עדיין יכולים אנשים כמוך ואחרים לומר 'או, בסדר, זה זכויות, זה מותר',";** ובהמשך, בעמוד 64 לפרוטוקול, החל משורה 1: **"... אבל לצורך העניין, אתה יכול כאן להתווכח אם זה בגבול הביקורת ה'מורעלת' המותרת, בסדר? אבל כשאדם עומד, ופה הוא בא, ועל זה באה התביעה, הוא בא ואמר, ועובדה שהוא אמר את זה, שהיה מקרה של גירוש משיירת ראש הממשלה עם הנסיבות שהוא מתאר, כשלא היה ולא נברא, לא היה ולא נברא הדבר הזה. זה כמוכן מיועד להכפיש בכל דרך אפשרית, אבל להכפיש עם סיפור שהוא מציג אותו כעובדה, זה חציית הגבול. כאן פניתי, כאן תבעתי".**
61. במענה לשאלת ב"כ הנתבע מדוע לא תבע התובע עד עתה בגין פרסומיו של הנתבע על אודותיו, השיב התובע בעמוד 64 לפרוטוקול, בשורות 25-27: **"קודם, זכותי לתבוע כשאני רואה. ראש ממשלה יש לו עוד כמה דברים לעשות. אם אני אצטרך לתבוע את מר סרנה על כל הכפשה, ועל כל דבר שהוא אמר לי, אני אבילה את כל זמני בבתי משפט".**
62. ובעמוד 65 לפרוטוקול, החל משורה 32 נשאל התובע: **"עו"ד פלדמן: מה פגע בך בעניין הזה? תסביר לי.** העד, מר נתניהו: **כאן נאמר דבר שהוא שקרי לחלוטין.** עו"ד פלדמן: **שקר זה לא דיבה.** העד, מר נתניהו: **שקרי לחלוטין שנועד לומר שאנחנו פוגעים בסדרי האבטחה והביטחון החשובים ביותר, במקרה הזה של מדינת ישראל.** עו"ד פלדמן: **במקרה הספציפי הזה?** העד, מר נתניהו: **בוודאי, לא רק השמצה והכפשה שקריים ביחס ליחסי משפחה, אלא שהדבר הזה בא לידי ביטוי שרעייתי שולטת במערך הביטחון האבטחה של מדינת ישראל, הזוי. אני יוצא, היא זורקת אותי מהשיירה, לוקחת את האבטחה לידיה של מדינת ישראל, את ה-Secret Service מה שנקרא, פחות או יותר?".**

עדותה של התובעת

63. בחקירתה הנגדית השיבה התובעת כי ההשמצה שבפרסום מופנית אולי יותר לתובע, אבל גם אליה (עמוד 69 לפרוטוקול, שורה 29).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

64. גם לדברי התובעת, הפרסום חצה קו מסוים והגדיש את הסאה (עמוד 70 לפרוטוקול, שורות 1-3).
65. בא כוח הנתבע הציג בפני התובעת פרסום, שלדבריו ברור כי אינו אמיתי, ושאל אותה מדוע היא לא הגישה תביעת לשון הרע ביחס לפרסום זה. התובעת השיבה בעמוד 76 לפרוטוקול, החל משורה 15 כי היא אכן לא הגישה תביעה, אולם לדבריה אילו הייתה צריכה לתבוע על כל שקר שנאמר ביחס אליה במהלך עשרים השנים האחרונות - היא הייתה צריכה להיות בבית המשפט יום-יום. לדבריה, מדי פעם היא תבעה.
66. לשאלה האם רבה אי פעם עם התובע ברכב במסגרת השיירה השיבה בעמוד 80 לפרוטוקול, בשורה 28 כי לא זכור לה, וכשנשאלה שנית השיבה כי אירוע כזה לא קרה (עמוד 81 לפרוטוקול, שורות 1-3).

דיון והכרעה

המתווה הנורמטיבי

67. כאמור, לפני תביעה לפי חוק איסור לשון הרע, בגין פרסומים שפרסם הנתבע בעמוד הפייסבוק שלו על התובעים, אשר לטענת התובעים, מהווים לשון הרע, כמשמעות הדבר בחוק איסור לשון הרע.
68. במסגרת חוק איסור לשון הרע, עיגן המחוקק את מעמדה החוקי של הזכות הבסיסית לשם טוב.
69. החוק יוצר פשרה, הבאה לאזן בין חירותו של כל אדם להתבטא, לבין זכותו של כל אדם לשם טוב.
70. בהוראותיו השונות של החוק, יש ביטוי לנקודות האיזון שקבע המחוקק בין ערכים אלה (דנ"א 7325/95 **ידיעות אחרונות בע"מ ואח' נ' קראוס ואח'**, פ"ד נב(3) 1 (להלן: **"דנ"א ידיעות אחרונות"**) בעמוד 30).
71. קולעות לעניין זה קביעותיו של השופט ברק (כתוארו אז) בע"א 214/89 **אבנרי ואח' נ' שפירא ואח'**, פ"ד מג(3) 840 (להלן: **"פסק דין אבנרי"**), בעמ' 861:
- "המחוקק לא הכיר בזכות מוחלטת לשם טוב, תהיינה נסיבות הפרסום אשר תהיינה. בדומה, הוא לא הכיר בזכות מוחלטת לחופש הביטוי, תהיינה הנסיבות אשר תהיינה. המחוקק איזן בין החופשים, תוך שקבע זכויות יחסיות, בהן מוותרת הזכות האחת לרעותה, תוך יצירת איזון עדין בין ערכי היסוד המתנגשים."**
72. הנה כי כן, חוק איסור לשון הרע, מבטא, בין היתר ובעיקר, איזון בין זכותו של אדם לשם טוב לבין חופש הביטוי.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

הזכות לשם טוב וכבוד האדם

73. כה חשובה היא זכות זו שנכתב עליה כי היא משולה לאדם עצמו. ראו לעניין זה דבריו המאלפים של כב' השופט חשין בדנ"א ידיעות אחרונות בעמודים 74-75:

"אשר לכבוד האדם, ניתנת אמת להיאמר שנתקשה במאוד להבחין ולהבדיל בין האדם עצמו לבין כבוד האדם. האדם וכבודו ירדו לעולם שלובים ואחוזים זה בזה; האדם הוא כבודו וכבודו של האדם הוא האדם. "אדם וכבודו יבקעו יחדיו מרחם אם, והשניים היו לאחדים: האדם הוא כבודו וכבודו של אדם הוא האדם" (ע"א 3077/90 פלונית ואח' נ' פלוני [פורסם בנבו] [20], בעמ' 592).

74. בע"א 751/10 פלוני נ' ד"ר אילנה דיין-אורבך (פורסם בנבו, מיום 8.2.2012) (להלן: "ערעור אילנה דיין") חזר בית המשפט העליון על דברים עקרוניים אלה בצינו כי הזכות לשם טוב היא זכות יסוד במשפטנו, כאשר יש הרואים בשמו הטוב של אדם נכס מקניינו, יש הרואים בו ביטוי חשוב לכבודו.

75. הזכות לשם טוב מהווה "ערך יסוד בכל משטר דמוקרטי", שכן "כבוד האדם ושמו הטוב חשובים לעתים לאדם כחיים עצמם, הם יקרים לו לרוב יותר מכל נכס אחר" (פסק דין אבנרי, בעמ' 856).

76. הזכות לשם טוב כוללת בחובה ערך מקיף של הגנה על הכבוד האישי, הגאווה האישית וההכרה האישית בין בני האדם (פסק דין אבנרי, שם). היא משתרעת על יחס הכבוד וההערכה שלהם זכאי אדם מן הסובבים אותו.

77. ואכן, "חופש הביטוי אינו חופש הביזוי, והזכות להשמיע אינה הזכות להשפיל" (רע"א 10520/03 בן גביר נ' דנקנר (פורסם בנבו, מיום 12.11.06) (להלן: "פסק דין בן גביר"), בפס' 14 לפסק דינו של השופט א' ריבלין).

78. כאמור, מן העבר השני, ניצב לו חופש הביטוי.

חופש הביטוי

79. חופש הביטוי הוכר כזכות יסודית, על חוקית, בשיטת המשפט שלנו. מעמדה זה הוכר מראשית המשפט בארץ באמצעות הפסיקה, עד לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, או אז עוגן מעמדו של חופש הביטוי כזכות יסוד חוקתית, וזאת אף שלא צוינה במפורש בחוק היסוד.

ראו: בג"ץ 243/62 אולפני הסרטה בישראל בע"מ נ' גרי, פ"ד טז 2407, 2415 (1962); ע"א 105/92 ראם מהנדסים בע"מ נ' עיריית נצרת עילית, פ"ד נז(5) 189, 201 (1993); ע"א 4534/02 רשת שוקן בע"מ נ' הרציקוביץ', פ"ד נח(3) 558, 565 (2004) (להלן: "עניין הרציקוביץ"); רע"א 4740/00 אמר נ' יוסף, פ"ד נה(5) 510 (2001).

80. על מעמדו הרם של חופש הביטוי הרחיב בית המשפט העליון, פעם נוספת, בערעור אילנה דיין בעמוד 32-33, כדלקמן:

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

"החירות הזו, שיש שניה לה אך אין קודמת לה נועדה, בראש ובראשונה, לאפשר לו לאדם ליתן ביטוי לאישיותו. חירות הביטוי מאפשרת לכל אדם לתת ביטוי לתחושותיו ולתכונותיו האישיות, להביע את אשר על ליבו, וכך לפתח ולטפח את אישיותו במובן זה חירות הביטוי היא חלק מן האוטונומיה של האדם, חלק מזכותו להגדרה עצמית וחלק מיכולתו לתת ביטוי לסגולותיו; זוהי הזכות להגשמה עצמית... במובנים אלה יש לביטוי חשיבות כשלעצמו - ערך פנימי. זוהי התיאוריה החשובה ביותר המונחת ביסוד חופש הביטוי... חופש הביטוי חיוני לקיום המשטר הדמוקרטי; חופש הביטוי וחירות המידע הם תנאים לבחירות מושכלות בדמוקרטיה. באמצעות הביטוי יכול הציבור להשפיע על בחירתה של הממשלה במדיניות מסוימת. ביקורת מאפשרת פיקוח על רשויות השלטון."

81. הנה כי כן, חופש הביטוי אינו רק חלק מכבודו הפרטי של כל אדם ואדם, אלא מהווה הוא נדבך חשוב במשטר דמוקרטי, "ציפור נפשה של הדמוקרטיה", כך כונה שוב ושוב. "בלא דמוקרטיה אין חופש ביטוי ובלי חופש ביטוי אין דמוקרטיה".

82. כב' השופט חשין התייחס בדבריו כמובן גם למעמדו הרם של חופש הביטוי בחברה שלנו ובשיטת המשפט שלנו. ויפים הם דבריו בדנ"א ידיעות אחרונות בעמוד 76 :

"אל-מול כבוד האדם - בענייננו: כבודו של קראוס - מתייצבת הזכות לחופש הביטוי. זכות זו, כה רבות נכתב עליה וסביבה, עד שאם נוסף ונאמר נידמה בעיני עצמנו כמי שמכניסים תבן לעפריים. ... הרביתי במראי-מקומות שמא תיעלב אסמכתא זו או אחרת, וייסלח לי אם החסרתי. ואולם, לא נספק עצמנו אך בקריאה בשמו של אותו נפיל הקרוי חופש הדיבור; נקרב עצמנו אליו ונדע דבר. רבים וטובים ניסו לבחון את שורשיו של חופש הביטוי, את המקורות המזרימים אליו מים והופכים אותו לנהר-איתן שוצף וקוצף. כך, למשל, מצביעים לפנינו על הצורך והרצון לגילוי האמת; על הצורך והרצון להכיר באוטונומיה של הפרט, ליתן לכל פרט אפשרות למצות את יכולתו וכישוריו ועל דרך זה להביא להגשמתו העצמית; על הצורך והרצון לשמור על ההליך הדמוקרטי ולהביא לשינויים בדרך ראויה ועוד. ... יובלי-מים אלה באים אלינו ממקורות שונים: מקצתם מיוסדים על טעמי תועלתיות; מקצתם מרכזים עצמם ביחיד ובאישיותו; מקצתם עניינם בטובתה של החברה וכל היובלים אלה באלה יוצרים את המכלול - הנהר השוטף - הקרוי חופש הביטוי."

83. בערעור אילנה דיין (בעמוד 41), התייחס בית המשפט העליון לכך, כי חופש הביטוי במשפט הישראלי חובק הכול, דהיינו הוא מתפרש וכולל גם ביטויים שאינם נעימים לאוזן שומעם :

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

"חופש הביטוי משתרע" על כל ביטוי יהא תוכנו אשר יהא, תהא השפעתו אשר תהא, ויהא אופן הבעתו אשר יהא" (עניין יוניברסל, בעמ' 34); בג"ץ 5432/03 ש.י.נ - לשוויון ייצוג נשים נ' המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין, פ"ד נח(3) 65, 81 (2004) (להלן: עניין ש.י.נ.); "לעניין היקפו של חופש הביטוי אין בודקים אם הביטוי הוא אמת או שקר; אין בודקים את תוכנו; אין בודקים את תוצאותיו" (דברי הנשיא א' ברק בעניין סטיינן פילם, בעמ' 673). "הטוטאליות של חופש הביטוי מתחייבת מאופיו וממהותו" (בג"ץ 606/93 קידום יזמות ומו"לות (1981) בע"מ נ' רשות השידור, פ"ד מח(2) 1, 11 (1994) (להלן: עניין קידום)).

84. הנה כי כן, עיננו רואות כי הזכות לחופש ביטוי משתרעת גם על ביטויים שיש בהם לשון הרע (פסק דין בן גביר, בפס' 11); ואף על ביטויים שקריים (בג"ץ 6126/94 סנש נ' רשות השידור, פ"ד נג(3) 817, 830 (1999); פסק דין אבנרי, בעמ' 857).
85. חופש הביטוי, לרבות זכות הציבור לדעת וחופש העיתונות, הם כולם יחדיו חלק חיוני ביותר בהליך הדמוקרטי.

הזכות לשם הטוב מול חופש הביטוי

86. כפי שצוין לעיל, חוק איסור לשון הרע משקף את האיזון שאותו קבע המחוקק בין זכות היסוד לחופש הביטוי לבין זכות היסוד לשם טוב.
87. שתי הזכויות האלה - הזכות לחופש הביטוי והזכות לשם טוב - נגזרות מהערך החוקתי של כבוד האדם. הן נגזרות מאותה "זכות אם" - "מהערך החוקתי של כבוד האדם" (הנשיא א' ברק בעניין הרציקוביץ', בעמ' 565). "רק בשמירה על חופש הביטוי ניתן להביא לידי הגשמתו העצמית של האדם המתבטא ושל האדם השומע. אולם פגיעה בשמו הטוב של אדם עשויה להציב מכשולים על דרכה של הגשמתו העצמית" (ע"א 6871/99 רינת נ' רום, פ"ד נו(4) 72, בפס' 18 (2002)).
88. בערעור אילנה דיין, צוין לעניין זה בעמוד 45-46:

"בעבר, הסברה הייתה כי אין להעניק לחופש הביטוי מעמד עליון א-פריורי על פני הזכות לשם טוב (ראו ד"נ 9/77 חברת החשמל לישראל בע"מ נ' הוצאת עתון "הארץ" בע"מ, פ"ד לב(3) 337 (1978) (להלן: ד"נ חברת החשמל), בו נדונה תביעתה האזרחית של חברת החשמל בנוגע לפרסומים שהתייחסו אליה ואל המנכ"ל שלה). כבר אז יצא הנשיא (אז השופט) מ' שמגר, בדעת מיעוט, כנגד התפיסה הזו (ראו שם, בעמ' 362-358). עמדתו אומצה בפסיקה מאוחרת יותר שבמסגרתה הכיר בית המשפט הזה בצורך להקנות יתר משקל לחופש הביטוי לעומת הזכות

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

לשם טוב; במיוחד כך מקום שבו מדובר בפרסומים בענייני ציבור או בפרסומים העוסקים באישי ציבור."

89. האיזון בין חירות הביטוי לבין הערכים המתחרים בה ובהם ההגנה על שמו הטוב של האחר, כך נפסק, הוא פועל יוצא של מעמדה המיוחד של החירות. בתחרות שוות-משקל תגבר תמיד חירות הביטוי (עניין בן גביר, בפס' 16 לפסק דינו של השופט א' ריבלין).

90. ההגנה על חופש הביטוי אינה חד משמעית היא, כאשר האיזון בין חופש הביטוי לבין הזכויות או האינטרסים המתנגשים בו יושפע תמיד גם ממושא הביטוי, מנושא ומחשיבות העניין.

91. ככל שיש ספק בשאלה אם הדיבור שבמחלוקת ראוי להגנה - מוטב לטעות לטובת חופש הביטוי.

92. קולעים לעניין זה דברי בית המשפט העליון בערעור אילנה דיין, בעמודים 42-43 :

"אולם ההגנה על חופש הביטוי אינה מוחלטת. ככל זכות - גם הזכות לחופש הביטוי תיסוג, לעיתים, מפני זכויות אחרות. על היקף הזכות ועל מידת ההגנה עליה נכתב כי: "כל דיון בחופש הביטוי מחייב התייחסות לשתי שאלות נפרדות: האחת, מה כלול בערך היסוד בדבר חופש הביטוי, ומה נתפס מחוצה לו. בחינה זו באה לתחום את היקף הביטויים, 'המכוסים' על-ידי העיקרון של חופש הביטוי [...] גישתנו לסוגיית ה'כיסוי' היא מרחיבה. חופש הביטוי משתרע על כל ביטוי, בין פוליטי, בין ספרותי, בין מסחרי ובין אחר [...] משניתנה תשובה חיובית לשאלת ה'כיסוי', קמה ומתעוררת שאלה שנייה. עניינה של זו הוא מידת ההגנה ששיטת המשפט נותנת לביטוי. שאלה שנייה זו מניחה, כי עניין לנו עם ביטוי שעקרון חופש הביטוי סוכך עליו. עם זאת, כל שיטת משפט מבקשת לקבוע מגבלות שהדין מטיל על חופש הביטוי. אכן, הכרה בביטוי פלוני כביטוי הנכלל במסגרתו של עקרון חופש הביטוי אין משמעותה, כי הביטוי הוא מוגן בכל הנסיבות. הטעם לכך הוא, שחופש הביטוי אינו הערך היחיד שחברה דמוקרטית מבקשת לקיים. קיימים ערכים נוספים, אשר הכרה בהם מצדיקה הטלת מגבלות והגבלות על חופש הביטוי [...] אכן, הגישה המקובלת בכל שיטות המשפט הינה, כי חופש הביטוי אינו 'מוחלט'. תפיסתנו הינה, כי חופש הביטוי הוא 'יחסי'" (עניין יוניברסל, בעמ' 33-34).

93. אם כן, היקף ההגנה על הביטוי הוא, איפוא, פועל יוצא של ערכים נוספים והוא משתנה בהתאם לנסיבות המקרה ולאופיו של הביטוי. כך, יש לאזן בין חרות הביטוי לבין הזכות לשם טוב.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

חוק איסור לשון הרע

94. סעיף 1 לחוק איסור לשון הרע, שכותרתו "לשון הרע מהי", קובע כך:

"לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול -

(1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג

מצדם;

(2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו;

(3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו,

במשלח ידו או במקצועו;

(4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו

המינית או מוגבלותו;

"...

95. סעיף 2 לחוק קובע:

"(א) פרסום, לענין לשון הרע - בין בעל פה ובין בכתב או בדפוס, לרבות

ציור, דמות, תנועה, צליל וכל אמצעי אחר.

(ב) רואים כפרסום לשון הרע, בלי למעט מדרכי פרסום אחרות:

(1) אם היתה מיועדת לאדם זולת הנפגע והגיעה לאותו אדם

או לאדם אחר זולת הנפגע;

(2) אם היתה בכתב והכתב עשוי היה, לפי הנסיבות להגיע

לאדם זולת הנפגע."

96. הנה כי כן, חוק איסור לשון הרע, קובע כי לשון הרע היא, בין היתר, פרסום דבר שעלול להשפיל

אדם בעיני הבריות, או לבזות אדם בשל מעשים או תכונות המיוחסים לו, או העלול לפגוע

במשרתו של אותו אדם, אם משרה ציבורית ואם אחרת וכו', לפי המפורט בסעיף זה.

97. סעיף 7 לחוק איסור לשון הרע קובע כי פרסום לשון הרע לאדם או יותר זולת הנפגע הוא עוולה

אזרחית ויחולו עליה הסעיפים של פקודת הנזיקים האזרחיים, 1944, המפורטים בסעיף 7.

98. סעיף 7א(ב) לחוק איסור לשון הרע קובע כי בית המשפט רשאי לחייב את הנתבע במשפט בשל

עוולה אזרחית לפי חוק זה לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 ₪, ללא הוכחת נזק.

99. סעיף 7א(ג) לחוק איסור לשון הרע קובע כי מקום שבו הוכח כי לשון הרע פורסמה בכוונה

לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע, פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום

כאמור בסעיף 7א(ב), ללא הוכחת נזק.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

הפרסומים עליהם נסובה התביעה

הפרסום במרשתת (אינטרנט)

100. לטענת הנתבע, הוא פרסם את הדברים ברשת החברתית במסגרת זכותו להביע דעתו לגבי תפקודו של ראש הממשלה. לטענתו, הרשת החברתית מתירה פרסום פחות מוקפד ומרוסן מהעיתונות המסורתית, כי האירוניה העצמית של הרשת החברתית ומעמדה כעיתונות פוחזת במקצת המטילה ספק בכל ולוקחת עצמה לא לגמרי ברצינות מתירה כתיבה מסוג פארודיה ומשל, וכי קוראי 'פוסטים' בפייסבוק אינם מתייחסים ברצינות תהומית לכל מה שכתוב שם, כי גבול הסבילות של חופש הביטוי בפייסבוק נמצא הרבה מתחת לזה של העיתונות המסורתית, וכל כן יש לשפוט את הפרסום על פי כללים אלה שמכוחם ניתן לראות בפרסום דנן גם משל, היפרבולה, הגזמה, הגזמה ולא בהכרח שיקוף מדויק של מציאות ריאלית, אלא של מציאות אפשרית, ועל כן יש לשפוט הפרסום על פי כללי הז'אנר של 'פוסט' בפייסבוק.

101. אחת מהשאלות שעלי להכריע בה היא כיצד יש להתייחס לפרסום בפייסבוק והאם שונה מעמדו מכל פרסום בדרך אחרת.

102. בע"א 1622/09 גוגל ישראל בע"מ נ' חברת ברוקרטוב (פורסם בנבו, מיום 1.7.10) נקבע בסעיף 3 לפסק הדין:

"אין כל מניעה עקרונית כי פרסומים באינטרנט המוציאים דיבתו של אדם יקימו אחריות בגין לשון הרע."

103. ברע"א 4447/07 מור נ' ברק אי.טי.סי [1995] החברה לשרותי בזק בינלאומיים בע"מ, פ"ד סג(3) 664 (להלן: "עניין מור") נקבע בסעיף 14 לפסק דינו של המשנה לנשיאה, כב' השופט א' ריבלין, כך:

"המדיום החדש – המרחב הווירטואלי – מצוי בכל ופתוח לכל... הגלישה על גלי הרשת העולמית ובתוך הרשתות החברתיות – מאפשרים קבלת מידע והעברתו, 'האזנה' לדעות של אחרים והשמעתן של דעות עצמיות. זהו אפוא אמצעי דמוקרטי מובהק המקדם גם את עקרון השוויון ומציב מחסום בפני התערבות שלטונית ובפועל רגולטיבית בחופש הביטוי. ... הציבור אינו זקוק באותה מידה כבעבר לפלטפורמה שמעמידים לרשותו אחרים... כל אחד מבני הציבור רשאי ויכול ליצור 'עיתון' משלו ולתת בבלוג דברו... מדובר אפוא באמצעי נגיש, מיידי, נטול גבולות גיאוגרפיים ותכופות נטול סינון ועריכה..."

104. עוד נקבע בעניין מור בסעיף 18 לפסק הדין:

"יש לציין כי גם אם מתגברים על 'מחסום האנונימיות' ומגיעים לשלב של הגשת תביעה נגד נתבע ידוע, שאלה היא האם ראוי להחיל את דיני לשון הרע הקיימים על פרסומים משמיצים באינטרנט (ראו למשל יובל קרניאל "אנונימיות ולשון הרע באינטרנט – בין חופש ביטוי להפקרות",

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

פורסם באתר המכון הישראלי לדמוקרטיה). לטעמי, נדרשת הסדרה של הנושא, אך בהיעדר עדכון ראוי של דיני לשון הרע הקיימים מוטב להחילם "בשינויים המתחייבים" מאשר להניח קיומה של לאקונה. השינויים המתחייבים כוללים היבטים שונים של הפרסום באינטרנט, ובהם: המשקל המועט שניתן לעיתים קרובות להתבטאויות במסגרת תגובות בכלל, ובמסגרת תגובות אנונימיות בפרט; ריבוי התגובות באופן שלעיתים קרובות הפרסום המשמיץ "נבלע בהמון"; והנגישות של הנפגע-עצמו, ושל שוחרי טובתו, לאותם אתרים שבהם נעשה הפרסום הכולל לשון הרע, והיכולת לפרסם הכחשות ותגובות מתאימות ("התרופה לדיבור הפוגע – היא דיבור נוסף" – עניין בן גביר, פס' 17 לפסק-דין). כל אלה עשויים לעיתים תכופות לייתר את הצורך האמיתי בקיומה של תביעת לשון הרע, ואף להפוך את טענת הנתבע ל"זוטי דברים"

105. בתמ"ש (נצרת) 18304-07-14 ו.ק נ' ד.ב. (פורסם בנבו, מיום 20.4.17) נקבע בעמוד 11-12 :

"בשורה של פסקי דין של ערכאות דיוניות שניתנו לפני ואחרי פסקי הדין בעניין מור ובעניין גוגל, הכירו בתי המשפט במרבית המקרים, בתביעות לשון הרע פרסום ברשת אינטרנט, חרף אי קיומה של הסדרה חקיקתית בנושא ובהעדר קיומה של הלכה פסוקה, בשאלה זו, יחד עם זאת – קיימת הבחנה בין סוגי האתר, טיב ההשתתפות ויוצא באלה מבחני משנה שביט המשפט בוחן בכדי להכריע בשאלת תחולת עוולת איסור לשון הרע.... נראה איפוא, כי בעידן החדש (הנוכחי), בו המרחב הווירטואלי החליף את "כיכר העיר", המקלדות את העטים והכרזות, נדרשים בתי המשפט להתאים בין הוראות חוק איסור לשון הרע שנחקק בזמנים שבהם טרם היה שימוש אזרחי באינטרנט לבין המהפכה הטכנולוגית – חברתית שעובר העולם כולו והחברה הישראלית כחלק בלתי נפרד ממנו. ההתאמה השיפוטית של הדין לנסיבות המשתנות הביאה למרחב ולמתחם של הפעלת שיקול דעת שיפוטי, אך מכל מקום קבעה, כי פרסום באינטרנט עונה לתנאי "פרסום" שבחוק איסור לשון הרע וכי אין מניעה עקרונית שפרסום שכזה יקים אחריות בגין חוק איסור לשון הרע. המתחם הנרחב הוא לטעמי בין קוטב הקביעה השיפוטית ביחס לפרסום שהוא בגדר "זוטי דברים" שאז אין מקום כלל להגיש תביעה לפי החוק ולא כל שכן לפסוק פיצוי, לבין הקוטב הקיצוני האחר של הכרה בפרסום כמבזה במיוחד המצדיק פיצוי משמעותי. פרסום פרסום ונסיבותיו, פרסום פרסום ופסיקותיו."

106. בע"א (מחוזי חיפה) 62613-09-16 מרדכי (מוטי) מרקוס נ' אמיר בודהנה (פורסם בנבו, מיום

19.3.17) (להלן: "פסק דין מרקוס") נקבע בסעיף 10 לפסק הדין :

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

"ראשית לכל, נראה כי אין מחלוקת, שפרסום התגובות הוא "פרסום" באחת מהדרכים שחוק איסור לשון הרע חל עליהן."

107. עוד נקבע בפסק דין מרקוס בסעיף 14 :

"מן הצד האחד, מרחבי רשת האינטרנט הם אלה המאפשרים לכל אדם המצוי ליד מחשב להביע בקלות רבה את דעותיו. זה שיא פריחתו ותפארתו של חופש הביטוי.....מי שמבקש ליהנות מאביב חופש הביטוי, ידע, כי לצד הקלות בה הוא יכול לפרסם את דעותיו והגיגיו, עליו להקפיד ולשמור על הגבולות המותרים.

כאמור, בית משפט קמא קבע, כי מדובר בפרסום חולף שנבלע בקולות ההמון. עם כל הכבוד, אין דרך לקבוע מי מהציבור המכיר את המערער - לרבות שכניו, לקוחותיו, ההורים של החברים של ילדיו, ועוד - אשר זוהה על ידי המשיב בשמו, בתפקידו ובמקום עבודתו, צרב את הדברים בזיכרונו. ראשית, הפרסום ברשת האינטרנט, אינו חולף יותר או חולף פחות מאשר כל פרסום אחר. שנית, אין אפשרות אמיתית לדעת, עד כמה "קולות ההמון" הבליעו את הפרסום. ..."

108. בתמ"ש (ב"ש) 21757-10-11 פלונית נ' אלמוני (פורסם בנבו, מיום 11.8.13), בסעיף 5א' לפסק הדין נקבע :

"....כמיליארד בני אדם בכל רחבי הגלובוס רשומים כחברים ברשת החברתית, "פייסבוק", שנוצרה בשנת 2004 ועומדת לרשות כלל הציבור משנת 2006.

כ - 3.5 מיליון משתמשים רשומים במדינה ישראל לבדה, שהם כ - 50% מהאוכלוסייה.

מאפייניה של הרשת החברתית מאפשרים לאדם לשבת בביתו, להעלות עמדותיו והגיגיו על הכתב ובלחיצת מקש, שבריר שניה, להופכם לנחלת הכלל.

השיתוף ברשת החברתית הינו על גבי מה שמכונה "הקיר" והתוכן על גבי ה"קיר" משותף לציבור בלתי מוגדר בגודלו של אנשים, שיכולים לקרוא מה שנרשם על גבי "הקיר".

אדם יכול לעשות LIKE לפרסום שנתקל בו, או לעשות SHARE ובכך יגדיל בשבריר שנייה נוסף, את כמות המשתמשים הנחשפת לפרסום, במימדים בלתי נתפסים.

אם בתקופה קדומה היו בני האדם מעבירים מסר בכיכר העיר, או באמצעות משלוח דברי דואר בתפוצה רחבה, הרי שבעידן הווירטואלי מועבר המסר למס' בלתי נתפס של בני אדם במאמץ מינימלי.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

תוכנת השיתוף ברשת החברתית, לא זו בלבד שהופכת את מחשבותיו של הפרט לנחלת הכלל, אלא היא יוצרת מציאות אינטראקטיבית, דינמית, שבו הכלל משתתף לא רק בידיעה של הכתוב, אלא הוא גם מוזמן לחוות דעתו לגבי הכתוב, לשתף בו אנשים נוספים ואף ליצור שיח לגבי הכתוב. מבחינה זו, הפרסום ב"קיר" הפייסבוק שונה מפרסום עיתונאי, ששם היחסים בין העיתון לבין קוראיו, הם פחות דינמיים, ואין לקורא העיתון אפשרות לפרסם על גבי העיתון את תגובתו לכתוב ולהפיצו ברגע נתון ובמהירות לכל קוראי העיתון באותו יום.

נגישות הרשת החברתית, אפשרויות השיתוף המתוחכמות, העדרן של מגבלות כניסה לחלק מן הפרופילים של המשתמשים, האפשרות לראות את כל המוצג בפרופיל של המשתמש שלא הגביל את הכניסה ל"דף" שלו, מהוות יסוד להגדרת הפרסום באמצעות הרשת החברתית כפרסום עפ"י

לשון חוק איסור לשון הרע.

109. סקירת הפסיקה דלעיל מלמדת כי מרבית הפוסקים סבורים כי בעידן הנוכחי פרסום במרשתת ובפייסבוק יכול להוות לשון הרע.
110. לגבי דידי, אין מקום להתייחס לפרסום בפייסבוק בשונה מכל פרסום במדיה אחרת, ולהבנתו, פרסום פוגעני בפייסבוק, פגיעתו עלולה להיות רעה לא פחות, ואולי אף יותר, מפגיעתו של פרסום בעיתון או במקומון. זאת, בשל פוטנציאל התפוצה האדיר של פרסום בפייסבוק, פרסום שעלול להתפשט כאש בשדה קוצים ולהגיע לקהל גדול ביותר של קוראים באמצעות 'שיתופים', דבר המגדיל את כמות הנחשפים לפרסום בטור הנדסי.
111. אינני מסכים עם ב"כ הנתבע כי הרשת החברתית מתירה פרסום פחות מוקפד ומרוסן מהעיתונות המסורתית, וכי קוראי פוסטים בפייסבוק אינם מתייחסים ברצינות תהומית לכל מה שמתפרסם שם. זאת ועוד, בניגוד לטענת באי כח הנתבע, אין מדובר בפרסום "שחיי המדף שלו קצרים כחיי פרפר שבקע מן הגולם, ועל כן השלכתם ונזקם אם יש כאלה קצרים ביותר" הואיל ופרסום בפייסבוק, אם לא נחקק על ידי יוצרו, יכול שיישאר ברחבי המרשתת לזמן רב והפרסום אף עשוי לצבור תפוצה באמצעות הפצתו על ידי כל מי שנחשף אליו, כאשר מי שנחשף לפרסום יכול להגיב עליו כרצונו ולהעצים את הפגיעה.

האם הפרסומים נשוא התביעה מהווים לשון הרע

הפרסום הראשון

112. הפרסום הראשון בגינו נתבע הנתבע נעשה ב'פוסט', שהוא פרסום על ה'קיר' בדף הפייסבוק שלו מיום 20.3.2016, ובו נכתב:

"תרדפו את שוברים שתיקה. הכו בשמאלים. חבטו באשכנזים. רוצצו תחקירנים. חסמו פייסבוק. סתמו פיות. תעלימו את המציאות. אבל כשבילילה (מעשה שהיה) נעצרת שיירת

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

- ראש הממשלה הכבדה, ארבעה רכבים שחורים ועוד מאבטחים ומגינים ורכבים ונפלט ממנה בחושך אל כביש 1, בצעקות, גבר לא צעיר שהוא עילת הכל. כי אשה אחת לא רוצה שהוא ישאר איתה באוטו ושמה ללעג את כל האבטחה ובעצם את כל המדינה, זה חלק מהחיים. תעשו כל רעש אפשרי שלא נשמע שהכל עולה באש השגעון. הכו בתופים".
113. אין חולק כי הפרסום בוצע ע"י הנתבע, הוא לא חלק על כך בהגנתו והודה בפרסום במפורש בעמ' 25 לפרוטוקול ש' 11 ואילך, מנספח 2 לכתב התביעה, צילום ה"קיר" שבו פורסם הפוסט עולה כי הוא זכה ל-1168 "שיתופים" ול-45 "לייקים", כך שלא יכול להיות ספק כי פוסט זה עונה להגדרת "פרסום" בסעיף 2 לחוק.
114. כשמנקים את ה'פוסט' מלשון המליצה ומזקקים את האמור בו, עולה כי הנתבע טוען כי התובע, ראש הממשלה, נזרק בצעקות מאחד מרכבי השיירה המאובטחת בכביש 1, שכן רעייתו, התובעת 2, לא רצתה שהוא יישאר ובכך שמה ללעג את כל מערכת האבטחה והמדינה.
115. עוד עולה מה'פוסט' כי הנתבע מתאר את האירוע כעובדה שהתרחשה, בכותבו במפורש "מעשה שהיה", כך שיהיה ברור לכל קורא כי מדובר באירוע אמיתי.
116. בסעיף 110 לתצהירו מצהיר הנתבע: "להבנתי ועל פי הבדיקות שערכתי גם הדוגמא שהובאה בפוסט הינה מקרה אמיתי".
117. בעמ' 25 לפרוטוקול ש' 29 נשאל הנתבע:
- ש' ...מר סרנה אני שואל אותך. היום, בטוח שכתבת את זה חשבת שזה קרה באמת, היום אתה בטוח עדיין שזה קרה?
- ת' הרבה יותר מאשר אז.
118. בעניין בן גביר נקבע בעמוד 51:
- "אמירות מהוות לשון רע מקום שקיימת אפשרות אובייקטיבית, כי פרסומן עלול להביא להשפלתו של אדם, או לעשותו מטרה לשנאה, בוז, או לעג מצד הבריות. משמעות הפרסום נלמדת מתוכו; הוא מתפרש על פי המובן הטבעי והרגיל של מילותיו, ועל פי הקשר הדברים בו הוא נאמר. מבחן הדברים הוא אובייקטיבי, ועיקרו במובן שאדם סביר מייחס לפרסום, בהקשר לשאלה האם היה באותו מובן כדי לפגוע בכבודו ובשמו של האדם."
119. בע"א 334/89 רבקה מיכאלי נ' בלה אלמוג, פ"ד מו(5) 555 (להלן: "פסק דין מיכאלי") נקבע בעמוד 562:
- "המבחן להתקיימות תנאי הסעיף, כפי שנקבע לא אחת על ידי בית משפט זה, הוא אובייקטיבי ולא סובייקטיבי. עמד על כך השופט ד לוינ בע"א 466/83 [1], בעמ' 740, בכותבו: "המבחן, שבאמצעותו ייקבע אם אכן דברים מסוימים שפירסם פלוני עלולים להוות לשון הרע כלפי אדם פלמוני, אינו מבחן סובייקטיבי. המבחן הוא אובייקטיבי במהותו, לאמור:

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

לא קובע, מה חושב הנתבע המרגיש עצמו נפגע, אלא הקובע הוא כיצד עלולה החברה לקבל את הדבר שבאותו פירסום. "... ההלכה היא, כי אין צורך בהבאת ראיות בדבר המשמעות שקורא מסוים או סוג קוראים זה או אחר ייחסו לפירסום הנדון, אלא בית המשפט יקבע מימצא בשאלה, אם אכן מהווים הדברים לשון הרע אם לאו."

120. הנתבע טען בהגנתו כי הפרסומים בפוסט, מהווים הבעת דיעה וביקורת לגיטימית הבאה במסגרת חופש הביטוי. אולם, דבריו בפוסט בדבר "מעשה שהיה" מלמדים כי אין מדובר בהבעת דיעה, אלא בפרסום על עובדה שהתרחשה, טענה שהנתבע דבק בה לאורך כל הדרך הן בכתב ההגנה, הן בתצהירו והן בחקירתו בבית המשפט.

121. בפסק דין מיכאלי נקבע בעמוד 566 לעניין האבחנה בין פרסום ביחס לעניין עובדתי לבין הבעת דעה:

"... הלכה פסוקה היא, כי בפירסום, אשר לגביו נטען שיש בו משום הבעת דעה, יש להפריד בין הדעה המובעת לבין העובדות עליהן מתבססת דעה זו. הגנת סעיף 15(4) חלה רק על הבעת הדעה, ואילו העובדות שביסודה עשויות להיות מוגנות על ידי הגנת "אמת הפרסום" שבסעיף 14 לחוק בלבד. עמד על כך מ"מ הנשיא לנדוי, בכותבו לאמור:

"מלשון הסעיף 15(4) יוצא איפוא שבפרסום הנופל בגדרו צריכים להיות שניים אלה: (א) התייחסות אל התנהגות של הנפגע בתפקיד שיפוטי, רשמי או ציבורי או בקשר לעניין ציבורי (או אל אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה התנהגות); (ב) הבעת דעתו של הנאשם או של הנתבע על אחד מאלה הנזכרים תחת (א).

קיים הבדל יסודי בין שני היסודות הללו, שמרכיב (א) חייב להתייחס לעובדות נכונות, בעוד שבייחס אל (ב) ניתנת למפרסם, בהתקיים תנאים מסויימים, הגנה בפני אחריות בפלילים ובניזקין, אפילו לא היתה אמת בהבעת הדעה" (ד"נ 9/77 [6], בעמ' 348-349).

הראציונאל להפרדה בין עובדה לדעה, ולהגנה המוגברת על הבעת הדעה, הוא, שהקורא נוהג לרוב להסתמך על העובדות כנכונות, ואילו בהתייחסותו לדעות, המתיימרות להיות דעותיו של המפרסם ותו לא, גישתו היא מן הסתם ספקנית יותר, וישתדל הוא ליצור לעצמו דעה עצמית משלו אודות העובדות האמורות.

במציאת נקודת האיזון בין המגמה להבטחת חופש ההתבטאות מחד לבין ההגנה על שמו הטוב של הפרט מאידך גיסא ישנה איפוא הצדקה להקפיד עם המפרסם יותר בכל הנוגע לפירסום העובדות הנטענות, ולעומת זאת להעניק לו הגנה ליברלית יותר בכל הנוגע להבעת דעותיו."

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

122. הפרסום הראשון מבקש לתאר את התובע כאדם חלש ורופס, וכלשון הנתבע בכתב ההגנה: **"כאדם רך לב רדוף ע"י התובעת 2 הפועלת ממניעים לא רציונאליים"**, כשהתובע נשלט על ידי רעייתו וגחמותיה עד כדי כך שרעייתו יכולה לגרום לעצירת שיירת ראש הממשלה המאובטחת ולגרום ל"השלכתו" מהרכב, **"כי אישה אחת לא רוצה שהוא ישאר איתה באוטו ושמה ללעג את כל האבטחה ובעצם את כל המדינה"**.
123. סבור אני כי פרסום מסוג זה, המתואר כמקרה שאירע ולא כהבעת דעה, עלול להשפיל את התובעים בעיני הבריות או לעשותם מטרה לבוז או ללעג, וכן קיימת האפשרות כי הפרסום עלול לפגוע בתובע במשרתו הציבורית.
124. במקרה זה מתעצמים ההשפלה והבוז ביחס לתובע, דווקא בשל היותו ראש ממשלה האמור להיות עמיד בפני לחצים כבדים ולהחליט החלטות הרות גורל עבור כל אחד מאזרחי המדינה, בעניינים של חיים ומוות.
125. באשר לתובעת, הרי שהאירוע המתואר מייחס לה תכונות של אישה נרגנת, **"הפועלת ממניעים לא רציונאליים"** עד שבעת נסיעת השיירה המאובטחת, גבר עליה כעסה עד כדי כך שגרמה, לעיני כל המאבטחים והנוכחים, לעצירת השיירה ולהשלכת בעלה מהרכב. תיאור מסוג זה עלול להשפיל את התובעת בעיני הבריות ולעשותה למטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם.

הפרסום השני

126. הפרסום השני נעשה ב'פוסט' שפרסם הנתבע ביום 22.3.2016 ובו מופיע עיבוד מחשב לתמונתו של התובע, ראש הממשלה, ובו הוא נצפה עומד כביכול בצידו של כביש כשהוא חבוש ברדס וידו מושטת לשם עצירת 'טרמפ', בליווי המלל: **"בבאב אל ואד, לצד כביש 1, מחכה רודן זעיר בחושך לטרמפ. קחו אותו"**.
127. אקדים ואומר כי הפרסום השני עוסק רק בתובע ולא בתובעת.
128. הנתבע הודה בפרסום פוסט זה, בעמ' 30 לפרוטוקול ש' 26 ואילך. מנספח 4 לכתב התביעה, צילום ה"קיר" שבו פורסם הפוסט עולה כי הוא זכה ל-146 "שיתופים" ול-54 "לייקים", כך שגם פוסט זה עונה להגדרת "פרסום" בסעיף 2 לחוק.
129. לטענת בא כח התובעים, מדובר בפרסום נוסף ונפרד שיש בו כדי להוות משום לשון הרע.
130. ראשית, אינני סבור כי מדובר בפרסום המקים בפני עצמו לשון הרע, כי אם בפרסום המהווה המשך לפרסום הראשון. כך, מי שלא קרא או לא נחשף לפרסום הראשון ממילא לא היה מבין את משמעות הפרסום השני. לפיכך, להשקפתי, הפרסום השני מהווה "השלמה" לפרסום הראשון והוא מהווה חלק בלתי נפרד ממנו.
131. אינני סבור כי הפרסום השני, כשלעצמו, מהווה לשון הרע. להבדיל מהפרסום הראשון שבו מתואר המקרה, אם כי בשפה ציורית, כמקרה שהיה, דהיינו כעובדה, הרי שהפרסום השני הינו קריקטורה. לדעתי, ברור לקורא הסביר כי אין מדובר בתמונה אמיתית של ראש

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

הממשלה העומד וממתין ל'טרמפ' כשהוא חבוש ברדס וניתן לראות בפרסום זה כהמשך לפרסום הראשון וכניסיון להאדרתו ולהעצמתו באמצעות קריקטורה מגחיכה, אך לא כפרסום עצמאי שיכול להקים בפני עצמו עילה לתביעת לשון הרע.

132. יפים לעניין זה הדברים בע"א (מחוזי נצרת) 1184/06 פרופ' סטיבן פלאוט נ' ניב גורדון (פורסם בנבו, מיום 27.2.08), שם נקבע בעמודים 24-25 :

"כדי לסבר האוזן אומר כי ניתן לשוות המעשה לדבר קריקטורה אשר מעצם טיבה וטבעה ומתוך שנועדה להעביר מסר חד וברור בשרטוט בן כמה קווים, מצטיינת בהקצנת הדברים ולעתים בהבאתם לידי גרוטסקה. שעה שיש בה גרעין כלשהו של אמת, לא ניתן לראות בה הבעת לשון הרע בשל העובדה שהצייר הפריז בתיאור התכונות השליליות, פיזיות או אינטלקטואליות, שהוא מייחס לנשוא הקריקטורה. וודאי שהדברים נכונים לגבי אדם אשר מרצונו נכנס לקלחת הפוליטית..."

133. לעניין זה נקבע בעניין הרציקוביץ' בעמוד 571 :

"לא זו היא מהותה של סאטירה. סאטירה, בדרכה הבוטה והמתגרה, מטרתה לעורר דיון; להתסיס כדי להניח עניין ציבורי על סדר היום"

134. לפיכך, רואה אני בפרסום השני כהשלמה של הפרסום הראשון, ביחס לתובע בלבד, דהיינו - מתייחס אני לשני הפרסומים כאל מקרה אחד של הוצאת לשון הרע.

השפעת היות התובעים אנשי ציבור

135. אין חולק כי התובע, בהיותו ראש ממשלה, הוא איש ציבור, ונראה לי, כי ניתן לסווג גם את התובעת, רעייתו של ראש הממשלה, כאשת ציבור, זאת גם מכוח היותה פסיכולוגית עובדת עירייה וגם בהיותה חשופה לעין הציבור וממקדת עניין ציבורי רב מעצם היותה רעיית ראש הממשלה, יפים לעניין זה הדברים שנקבעו בעניין הרציקוביץ' בעמוד 572 :

"הרציקוביץ' אינו דמות זרה לזירה התקשורתית, והוא נמצא במרכזם של דיון ציבורי ושל סיקור עיתונאי פעמים רבות. על-כן משעורר דיון ציבורי הפך הרציקוביץ' לדמות ציבורית בקשר לעניין נושא הדיון."

136. עוד נקבע בעניין הרציקוביץ' בעמוד 570 לעניין השפעת היות התובעים אנשי הציבור :

"בשלב שני יש לברר אם משמעותו של הביטוי מקימה חבות בגין עוולת לשון הרע. שיקול חשוב נוסף שיש לשקול במסגרת זו הוא זהות הנפגע מן הביטוי, וביתר דיוק, היותו איש ציבור, דמות ציבורית או אדם פרטי. במשפט האמריקני זהו שיקול מכריע, ובמקרים כאלה ניתן משקל מקסימלי לחופש הביטוי (50 Am. Jur. 2d [42], § 67; New York Times Co. v. Sullivan (1964) [23]) אין לקבוע קריטריונים נוקשים בנדון. עם זאת בפרשת אבנרי [2] ציינתי כי : "...גופים ואנשים, הנושאים

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

במשרות ציבוריות או בתפקידים שלציבור עניין בהם, נוטלים על עצמם מעצם מעמדם ותפקידם סיכונים הקשורים בהתנכלות לשמם הטוב. כמובן, אין בכך כדי להצדיק פגיעה בשמם הטוב, שהוא היקר בנכסיהם, אך יש בכך כדי להחליש את המשקל שיש ליתן לשיקול זה ביחס לחופש הביטוי...ניתן להרחיב סטנדרד זה ולהוסיף ולקבוע כי המשקל שיש להעניק לזכות לשם טוב נחלש גם כאשר מדובר בדמות ציבורית אשר לה נגישות רבה לכלי התקשורת, ואשר נמצאת במרכז של פולמוס ציבורי ... אכן בבחינת השאלה אם מדובר בביטוי הפוגע בשמו של אדם בהתאם לסטנדרד אובייקטיבי, יש להביא בחשבון נסיבות אלה. מן הרגע שמתעורר דיון ציבורי שאינו במישור עובדתי, עמידותו של הנפגע צריכה להיות גבוהה יותר; עליו להיות נכון לספוג הערות ביקורתיות המתייחסות לדיון זה."

137. בע"א 89/04 ד"ר יולי נודלמן נ' נתן שרנסקי ואח' (פורסם בנבו, (4.8.2008) (להלן: "פסק דין שרנסקי") נקבע בעמוד 12 :

"ערך חופש הביטוי והזכות לשם טוב הם ערכים המצויים במפלס דומה במידרג זכויות האדם. האיזון ביניהם הוא איזון אופקי, המניח יחסיות ביניהם. בגדר יחסיות זו, מקבל חופש הביטוי משקל מיוחד כאשר מדובר באיש ציבור ובשיח ציבורי, נוכח חשיבותו של ערך זה להבטחת הליך דמוקרטי חופשי. אולם חופש זה, גם בגדר השיח הציבורי, אינו חופש ללא גבולות. גם בגדרו נמתחים קווים אדומים, שמעבר להם פורש המשפט את הגנתו על כבודו של איש הציבור, ועל שמו הטוב, לבל יהא הפקר. בגדרו של האיזון בין הערכים האמורים, כשהוא מוחל על איש ציבור, יש משקל מסוים גם לעוצמה המיוחדת של פגיעת לשון הרע במי שממלא תפקיד ציבורי ותלוי תלות מוחלטת באמון הציבור לצורך מילוי תפקידו."

138. ובהמשך נקבע בעמוד 22 :

"גם איש ציבור החושף עצמו למערבולת החיים הציבוריים ומסכים בכך לקבל על עצמו מידה מסוימת של נטל חשיפה וביקורת ציבורית, אינו הופך בכך את שמו הטוב ואת כבודו האנושי להפקר. איש הציבור לא הסכים בנטילת תפקיד ציבורי להפקיר לחלוטין את כבודו האישי, והחוק, באיזונים שיצר, מגן גם על בעל תפקיד ציבורי לבל יהפוך שמו הטוב למרמס בכפוף למתן משקל ראוי לחופש הביטוי כערך ציבורי בעל חשיבות. החוק לא התיר בכל מצב מעשי השמצה והשתלחות באנשי ציבור בשם חופש הביטוי, ולא היקנה הגנה לפוגע גם אם הביטוי הוא הבעת דעה על איש ציבור, בנסיבות בהן לא נתקיים בפוגע יסוד של תום לב..."

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

139. אין חולק כי בהיות התובעים אנשי ציבור, (במיוחד התובע) עמידותם כלפי ביקורת צריכה להיות גבוהה יותר מאשר של מי שאינו איש ציבור. אולם, דברים אלה אמורים כאשר מדובר בהבעת דעה וביקורת עליהם, חריפה ככל שתהיה, ולא כאשר מדובר בפרסום המתיימר להיות עובדתי.
140. במקרה שלפני, כאמור, אין מדובר בפרסום המהווה הבעת דעה, אלא בפרסום הנחזה להיות עובדתי, ולפיכך סבור אני כי הפרסום מהווה לשון הרע וזאת גם בהביאי בחשבון כי התובעים הינם אנשי ציבור.

האם הפרסומים מהווים זוטי דברים?

141. באי כח הנתבע טוענים כי מדובר בפרסום שולי המהווה זוטי דברים וכי, כדברי בא כח הנתבע: "הציבור, האדם הפשוט, שאומרים לו **אַשְׁתָּךְ זִרְקָה אוֹתָךְ מֵהָאוֹטוֹ** לא יראה בביטוי הזה, אלא ביטוי מעליב".

142. סעיף 4 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] קובע:

"לא יראו כעוולה מעשה, שאילו היה חוזר ונשנה לא היה בו כדי ליצור תביעה לזכות נוגדת, ואדם בר-דעת ומזג כרגיל לא היה בא בנסיבות הנתונות בתלונה על כך."

143. הגם שלצרכי הגנתו, מנסה הנתבע למזער את משמעות דבריו, נראה, כי אפילו הנתבע עצמו אינו סבור כי מדובר בזוטי דברים, שכן בכתב ההגנה טען בסעיף 79 דברים עליהם חזר בסעיף 130 לתצהירו, כי: **"היתה עליו חובה ציבורית ומוסרית לבצע את הפרסום שיש בו כדי להציג את התובע כאדם רך לב רדוף ע"י התובעת 2 הפועלת ממניעים לא רציונאליים"**.
144. לגבי דידי, טענה לקיום חובה ציבורית ומוסרית לפרסום מקרה מפאת העניין הציבורי שיש בו, אינה עולה בקנה אחד עם היותו של אותו מקרה בבחינת זוטי דברים, טענות אלו של הנתבע מהוות משום תרתי וסתר.

145. בעניין מור בעמוד 754, סיווג בית המשפט תגובות ('טוקבקטים') כזוטי דברים בקבעו:

"לדוגמה, בית המשפט יימנע מלתן סעד למי שעושה שימוש בזכות התביעה בחוסר תום לב. ... הוא הדין לתביעות קטנוניות שיש לראות בהן "זוטי דברים". עוד יש לזכור, כי כשם שלא כל קריאת גנאי ברחובה של עיר מקימה עילת תביעה, כך אף לא כל פרסום מגנה ומגונה באינטרנט מהווה עילה. רבות מן התגובות באינטרנט הן דברי הבל ברמה ירודה, שכל בר דעת מבין כי אין לייחס להן כל משקל, וערכן "העוולתי" הוא בהתאם."

146. אכן, לא כל לשון הרע אמור למצוא דרכו לבית המשפט ולא כל עניין פעוט אמור להעסיק את בית המשפט ולבוא בשעריו. אולם, אינני סבור כי הפרסומים שפורסמו על ידי התובע מהווים זוטי דברים. אין מדובר "בדברי הבל ברמה ירודה" שכל בר דעת מבין כי אין לייחס להם כל

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

- משקל, אלא בפרסום על אירוע חריג הנחזה להיות עובדתי, פרי קולמוסו של הנתבע, המעיד על עצמו כי הוא עיתונאי וסופר, ושאין חולק כי הוא עיתונאי מוכר ובעל מוניטין.
147. תוכן הדברים גם הוא, אינו יכול להיחשב כזוטי דברים בהקשר שבו נאמר, דהיינו - "השלכתו" של ראש הממשלה על ידי אשתו מכלי רכב בשיירה מאובטחת בכביש 1 כתוצאה מריב. אין מדובר בדיווח על ריב שגרתי בין בני זוג, דבר שיכול להתרחש בכל בית ושלא ניתן לראות בו מעשה חריג, אלא ייחוס של התנהגות חריגה של התובעת כלפי התובע, התנהגות שלכאורה גרמה לעצירת השיירה המאובטחת כולה ולפליטתו של ראש הממשלה מהרכב המאובטח לכביש 1, כאשר הנתבע עצמו טוען בפוסט כי התנהלות זו שמה ללעג את כל האבטחה ובעצם את כל המדינה.
148. לפיכך, סבור אני כי דברים מסוג זה אינם מהווים דברים של מה בכך, עד שאינם מקימים עילת תביעה. אוסיף ואומר כי אני מאמין כי אילו הנתבע היה סבור כי מדובר באירוע מינורי וחסר משמעות, שאין בו כל עניין לציבור, הוא לא היה טורח לכתוב עליו, אך נהפוך הוא, כאמור, הנתבע טוען כי חלה עליו חובה ציבורית לפרסם את האירוע בשל חשיבותו.

ההגנות הנטענות על ידי הנתבע

149. פרק ג' לחוק איסור לשון הרע מפרט הגנות, שיכול ויחולו על מפרסם לשון הרע בנסיבות המפורטות בסעיפים אלו, אשר בהתקיימן, פרסום לשון הרע לא ישמש עילה למשפט פלילי או אזרחי ו/או יהווה הדבר הגנה טובה במשפט כאמור.
150. סעיפים 14 ו-15 לחוק קובעים כך:

14. במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה שהדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום ענין ציבורי; הגנה זו לא תישלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש.

15. במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות האלו:

(1)

(2) היחסים שבינו לבין האדם שאליו הופנה הפרסום הטילו עליו חובה חוקית, מוסרית או חברתית לעשות אותו פרסום."

151. בטרם אדון בטענות הנתבע ביחס להגנות ה"קלאסיות" שבחוק איסור לשון הרע, אדון בטענת הגנה של התובע שאינה מפורטת בחוק ושלפיה תביעת התובעים לא באמת נועדה להגן על שמם הטוב, אלא שמדובר ב"תביעת השתקה", שנועדה לסתום את פיו ולהטיל עליו ועל אחרים מורא כדי שימנעו מפרסומים פוגעים נגד התובעים בעתיד.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

"תביעת השתקה"

152. לטענת הנתבע שהועלתה בכתב ההגנה, לפחות מזה כשנתיים סימנו התובעים את הנתבע כאויבם המושבע, שונאם בנפש והמתינו לחסל אותו באמצעות תביעת דיבה, כאשר בסיכומיו כינה בא כח הנתבע, עורך דין פלדמן, את התביעה כ"תביעת השתקה" בטענה כי יש לסלק את התביעה ולו מטעם זה בלבד.
153. לטענת הנתבע, המושג "תביעת השתקה" מוכר בארצות הברית ובאנגליה ולאחרונה מחלחל אל תוך המשפט שלנו.
154. לטענת באי כח הנתבע, לא 'פוסט' הנתבע הוא זה שעניין את התובעים, אלא שהתביעה נועדה להביא באופן ברור להשתקתו של הנתבע, שכן תביעת דיבה מהווה איום על אדם שאין לו אמצעים.
155. באי כח הנתבע טוענים, כי התביעה נועדה להשתיק את הנתבע אחת ולתמיד ולהרתיע אחרים.
156. **באי כח הנתבע צירפו מאמר מקיף של האגודה לזכויות האזרח בישראל שכותרתו "משתיק קול: משפטי דיבה כאיום על חופש הביטוי", כאשר בהתאם למאמר זה מאפייניה של "תביעת השתקה" הם, בין היתר:**
- 156.1. תביעה שעצם הגשתה ובירורה עלולים להטיל אפקט מצנן על נכונותם של הנתבע או של אחרים להשתתף בדיון ציבורי, וזאת עקב החשש כי המשאבים החומריים והנפשיים הנדרשים למי שמתגונן מפני "תביעה משתיקה" ישכנעו רבים שלא 'להתעסק' עם התובע או עם גורמים אחרים חזקים כמותו, כאשר במאמר נכתב כי **"רק במקרים נדירים יהיה ניתן להוכיח שכוונת התובע הייתה להשתיק את הנתבע או להרתיע מבקרים פוטנציאליים"** (עמוד 32 למאמר).
- 156.2. מאפיין שכיח נוסף "בתביעות משתיקות" הוא פערי כוחות, בעיקר כלכליים, לטובת התובע. התביעה מוגשת לרוב נגד מבקר דומיננטי של התובע, שהוא אדם מן הישוב; לעומתו התובע הוא לעיתים גוף בעל כח כלכלי איתן שמאפשר לו לספוג בקלות את העלות הכספית הכבדה שבניהול תביעה משפטית (עמוד 34 למאמר).
- 156.3. מאפיין נוסף ב"תביעות משתיקות" הוא סכום תביעה מופרך (עמוד 37 למאמר), כאשר מדובר לפעמים בסכומים שאין להם כל קשר לנזק הנטען מהפרסום, שאין להם אחיזה בדיון ושחורגים באופן משמעותי מהסכומים המקובלים בפסיקה.
- 156.4. מאפיין נוסף הוא טענות סרק עובדתיות ומשפטיות בעלות יסוד רעוע שסיכוין להתקבל נמוכים, כאשר סוד כוחן המשתיק הוא עצם הגשתה, הכופה על הנתבע להתגונן על כך הכרוך בכך.
157. בא כח הנתבע הפנה את בית המשפט לת"א (מחוזי ת"א) 18029-02-11 **אור-סיטי נדל"ן בע"מ נ' דן טבקמן** (פורסם בנבו, מיום 7.7.11) בו נקבע בעמוד 6:

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

"אכן, ככלל, יש למגר מן השורש תביעות בלתי כנות, ואין לאפשר לתביעות שהופכות את בית המשפט לכלי משחק אסטרטגי, לחצות את סף ההיכל ולבוא בשעריו.

מתפקידו של בית המשפט לברר סכסוכים אמיתיים בין אדם לחברו ובין האזרח לרשות, להבדיל מתביעות המוגשות ע"י גופים חזקים עתירי ממון, כנגד יריביהם דלי האמצעים, בעילה מפוקפקת כלשהי, מתוך מטרה מכוונת ללחוץ עליהם לחזור בהם מדרישות צודקות, רק מחמת חוסר יכולתם לממן הגנה משפטית כנגד תביעה בסכומים "כבדים"."

158. לטענת באי כח הנתבע, יש באמור בפסק דין זה משום קליטת עקרון "תביעות השתקה" במשפט ארצנו. לפיכך, טוענים באי כח הנתבע, כי יש לסלק את התביעה בהיותה "תביעת השתקה".

159. באי כח הנתבע טוענים כי הנתבע פרסם נגד התובעים פרסומים רבים ואף חמורים יותר מזה שבגיניו הוגשה התביעה שלפני, כאשר התובעים או מי מהם לא טרחו להגיש נגדו תביעה משפטית בגין איזה מפרסומים אלה. לטענתם, "ארבו" התובעים לנתבע ומשנקרתה להם ההזדמנות לתבוע את הנתבע בגין פרסום עובדתי לכאורה שאותו האמינו כי לא יוכל להוכיח, מאחר שאנשי הביטחון שיכולים להעיד על האירוע כפופים למרותו של התובע, החליטו לתבוע אותו כדי לגרום לו לחדול מפרסומיו ולהשתקו.

160. מנגד טוען ב"כ התובעים כי אין מדובר בתביעת השתקה, אלא בתביעה לגיטימית בגין פגיעה בשמם של התובעים, לאחר שהנתבע הגדיש את הסאה, בפרסום מופרך ושיקרי המתיימר להיות עובדתי. לטענתו של ב"כ התובעים, דווקא הגנת הנתבע היא "הגנת השתקה" שכן לטענתו כתב ההגנה מנצל את חיסיון כתבי בית הדין בפני תביעת לשון הרע, להשתלחות פרועה בתובעים, תוך ניסיון להעלות אירועים כאלה ואחרים מעברם, בניסיון לגרום להם להסיר את תביעתם.

161. ובכן, לא אוכל לקבל את טענת הנתבע לפיה מדובר בתביעת השתקה. אכן, הנתבע מצטייר על פי פרסומיו כיריב וכמבקר מר של התובע והוא מצהיר בפה מלא כי הוא מבקש להביא להחלפתו. הוצג בפני כרך עב כרס שכולו פרסומים של הנתבע ביחס לתובעים או מי מהם, כאשר חלק מפרסומים אלו נכתב בשפה בוטה למדי, צינית וחרפה.

162. אין חולק, כי התובעים יכולים היו להגיש נגד הנתבע תביעות דיבה לא מעטות, אילו חפצו בכך ואילו ביקשו להשתיק את הנתבע. אולם, כשנשאלו על כך התובעים מעל דוכן העדים השיב התובע כי בחלק מהפרסומים, חרף היותם פוגעים, ניתן לראות משום הבעת דעה, ולפיכך נמנע מלתבוע. עוד אמר כי אם היה תובע על כל פרסום של הנתבע לגביו, היה מבלה את כל זמנו בבתי משפט (עמוד 64 לפרוטוקול, שורות 25-27).

163. התובע הסביר את הסיבה להגשת התביעה הנוכחית בכך שהנתבע חצה מבחינתו את הגבול בפרסמו דברים הנחזים להיות מקרה עובדתי שלא התרחש מעולם וכאשר במקרה זה יש כדי לפגוע בתובע.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

164. זאת ועוד, אמנם התובע הינו ראש ממשלה, אדם בעל עצמה רבה, אולם מאידך הנתבע אינו אדם חלש ומסכן, אלא עיתונאי רב מוניטין וחד קולמוס, הכותב דרך קבע בעיתון "ידיעות אחרונות", עיתונאי שזכה בפרסים על כתיבתו ושנוהג לבקר בחריפות ואף בלשון בוטה וחריפה את התובע בפרסומיו וזאת ללא מורא, לאורך תקופה ארוכה, כאשר עד לפרסום הנוכחי לא תבע אותו התובע, ולא ניסה להשתיקו, למרות שכאמור יכול היה לתבוע אותו פעמים לא מעטות קודם ולו כדי להטיל עליו אימה ולהשתיק אותו.

165. לא זו אף זו, אלא שהתביעה שלפני לא הוגשה על סכום מופרך, אלא בהתאם לסכום המירבי הקבוע כפיצוי סטטוטורי ללא הוכחת נזק. כן, לא ניתן לומר כי מדובר בתביעה מופרכת ומשוללת סיכוי שנועדה אך להרתיע את הנתבע, ולראיה – כפי שנטען בפני, הנתבע המשיך בפרסומיו על אודות התובע גם לאחר הגשת התביעה, עובדה המוכיחה כי גם בפועל התביעה לא הרתיעה אותו.

166. שמם של אנשי ציבור אינו הפקר ודמם אינו סומק טפי מדמו של כל אדם אחר, כל עוד המחוקק לא אסר על אנשי ציבור להגיש תביעת לשון הרע או לא הגביל הגשת תביעות מסוג זה, אין לחסום איש ציבור מלשמור על שמו הטוב רק עקב היותו איש ציבור ויש לשמור את הדוקטרינה של סילוק תביעה עקב היותה "תביעת השתקה" למקרים ברורים וחריגים בלבד, כאשר התביעה שלפני אינה אחת מהן.

הגנת "אמת הפרסום"

167. לטענת הנתבע, גם אם יש בפרסומים משום לשון הרע, הרי שעומדת לו ההגנה של "אמת הפרסום", שיסודה בסעיף 14 לחוק.

168. לטענתו של הנתבע, האמור בפרסום הוא אמת ותמים והוא פורסם בתום לב בהתבסס על מקורות ראויים ואמינים.

169. לחילופין, טוען הנתבע כי בעיקרו הפרסום הוא אמת וכי אם יש בו פרטים לא מדויקים הרי שהם נבלעים באמת הכללית של הפרסום וכי גרעינו הקשה של הסיפור הוא אמת, בין אם התרחש בפרטי פרטים באופן המתואר בפרסום או בפרטים דומים לו.

170. הנתבע טוען כי היתה עליו חובה ציבורית ומוסרית לבצע את הפרסום, שיש בו כדי להציג את התובע כאדם רך לב רדוף ע"י התובעת 2 הפועלת ממניעים לא רציונאליים.

171. בדנ"א 2121/12 פלוני נ' ד"ר אילנה דיין אורבך (פורסם בנבו, מיום 18.9.14) (להלן: "דיין נוסף אילנה דיין") נקבע בעמוד 15 לעניין הגנת "האמת הפרסום", כך:

"הגנה זו משקפת את נכונות המחוקק להתיר פרסומים עובדתיים שיש בהם משום פגיעה בשם הטוב ואף בכבודו של מושא הפרסום, מקום שמדובר באמת ובמידע שיש בו עניין לציבור... התנאי הראשון, כאמור, לתחולת הגנת אמת הפרסום, הוא "שהדבר שפורסם היה אמת".....לגישתי, ה"אמת" שאליה מכוון סעיף 14 לחוק היא אמת משפטית

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

(או אמת שיפוטית). היינו, פרי עיבודו של בית המשפט, בכלים משפטיים, את המציאות העובדתית כפי שהיא מוצגת בפניו.....סעיף 14 לחוק מתנה את תחולת ההגנה בכך "שהדבר שפורסם היה אמת".

האם עלה בידי הנתבע להוכיח הגנת "אמת הפרסום"

172. נטל ההוכחה מוטל על הנתבע להוכיח הגנת אמת הפרסום.
173. אינני מקבל את טענת באי כח הנתבע בסיכומיהם, לפיה על התובעים היה מוטל הנטל להביא עדים כדי להוכיח כי האירוע לא התרחש, טענה מסוג זה אין לה כל סימוכין בדיני הראיות, ויש בה כדי להפוך את היוצרות ואת נטל הראיה, די לתובעים כי הכחישו בתצהירם את קרות האירוע וכי הצהירו כי לא קרה מעולם, כאשר תצהירם לא נסתר בחקירה הנגדית ואין כל מקום להפוך את נטל הראיה ולהשית עליהם נטל שאינו מוטל עליהם אלא על הנתבע.
174. קולעות לעניין זה הקביעות בערעור אילנה דיין בסעיף 90 לפסק הדין:
- "יצוין כי הדין הישראלי נוקט בעניין זה בגישה שונה מזו הבאה לידי ביטוי בפסיקה האמריקנית. שם מוטל על התובע הנטל להראות כי הפרסום בעניינו היה שקרי (חלאד גנאים, מרדכי קרמניצר ובעז שנוור לשון הרע: הדין המצוי והרצוי 226 (2005) (להלן: גנאים, קרמניצר ושנוור); (Philadelphia Newspapers v. Hepps 475 U.S. 767 (1986)).**
- בדין הישראלי, נטל ההוכחה הוא הפוך. כאשר הוכח פרסומה של לשון הרע - עובר הנטל לנתבע להוכיח את אמיתות הפרסום.**
175. אדגיש, כי בפסיקה נקבע כי די בכך שהפרסום היה אמת לפי משמעותם הכללית של הדברים וכי אין דרישה לזהות מוחלטת בין מצב הדברים בפועל לבין תוכן הפרסום. בעניין זה נקבע בע"א 10281/03 אריה קורן נ' עמינדב ארגוב (פורסם בנבו, מיום 12.12.06) בעמוד 16:
- "בבואנו לבחון את יסוד אמיתות הפרסום נזכור כי אין נדרשת זהות מוחלטת בין תוכן הפרסום לבין מצב הדברים העובדתי וכי די בהתאמה ביניהם באופן שמשמעותם הכללית של הדברים, כפי שהיה מאזין סביר או קורא סביר מפרשם, תתאם את תוכן הפרסום."**
176. בתצהירו (סעיפים 110-114) כותב הנתבע: **"להבנתי ועל פי הבדיקות שערכתי גם הדוגמה שהוברה בפוסט לגבי השיירה הינה מקרה אמיתי, על פי בדיקותיי, נראה כי בתאריכים שבין יולי לדצמבר 2015, בראשית הקדנציה הרביעית של התובע התרחש אירוע השיירה. לאירוע נחשפתי ממכר שלי אשר בשיחת אגב סיפר כי חבר קרוב שלו, מאבטח בשיירת ראש הממשלה, התוודה בפניו מתוך מצוקה אמיתית על האירוע, על פי תיאורו אותו חבר מסר לו**

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

- כי האירוע היה קיצון אפילו באווירה המתוארת בין התובעים. לדבריו תורת האבטחה הושמה ללעג באירוע זה ואת מצוקתו ביקש לפרוק אצל חברו."
177. התובעים מצידם, בתצהיריהם הלאקוניים, הכחישו מכל וכל את האירוע באומרם "האירוע הנטען בפרסומיו של הנתבע, בגינם הוגשה תובענה זו ו/או כל אירוע דומה לו, לא אירעו מעולם".
178. כבר מהאמור בתצהיר הנתבע, ניתן לקבוע חד משמעית כי לא עלה בידי להוכיח הגנת "אמת הפרסום" שכן הטענה לפיה הוא נחשף לאירוע ממידע שנמסר לו ע"י מכר שלו שזהותו עלומה, כאשר גם אותו מכר שמע על האירוע מחבר קרוב שלו, שהינו מאבטח שגם זהותו נותרה עלומה, מבחינה ראיתית מהווה עדות בלתי קבילה מפי השמועה מכלי שני שלא ניתן להשתית עליה כל ממצא עובדתי.
179. כפי שנאמר ע"י כב' השופטת בן פורת בפרשת ע"א 723/74 הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ נ' חברת החשמל לישראל בע"מ, פ"ד לא (2) 281 :
- "נשאלת השאלה, האם יכול המפרסם לשון הרע להתגונן בטענה שהוא קיבל את המידע ממקור המהימן עליו, או שסמך על שמועות שהאמין באמינותן? התשובה היא בשלילה, אם כי בבוא ביהמ"ש לפסוק פיצויים רשאי הוא להתחשב לטובת הנתבע בעובדה שזו חזרה על מה שכבר נאמר, תוך ציון המקור עליו הסתמך (סעיף 19(1) לחוק הנ"ל). הדגשתי את המלה "רשאי", שכן, לעתים, יש בעצם החזרה כדי להחמיר את הפגיעה". וכן דברי כב' השופט ברנזון (שם, בעמ' 314): "חזרה על דיבה אין לה כפרה, ולהיפך, חזרה על דיבה בעיתון עשויה להחמיר את הענין פי כמה".
180. במקרה שלפני, לא יהיה מקום להתחשב לטובת הנתבע כי מדובר בחזרה של מה שנאמר, גם בעת פסיקת הפיצויים, שכן הוא לא מציין את המקור שעליו הסתמך, מקור שנוטר עלום.
181. זאת ועוד, כדי להוכיח את הגנתו, דהיינו כי האירוע התרחש, ביקש הנתבע לזמן לעדות שני ראשי שב"כ לשעבר, בתצהירו הצהיר התובע כי עדותם של אותם ראשי מערכת תהיה נאמנה עליו וכדבריו: "כי אם יגידו שכל האמור אליו נחשפתי בתחום זה הינו עורבא פרח כי אז אשתכנע גם אני כי מדובר ברכילות".
182. הנתבע הגיש בקשה לזימון שני ראשי השב"כ ולאחר שניתנה תגובת התובעים שהתנגדו לבקשה, התרתי לנתבע, בהחלטה מנומקת, להזמין את ראש השב"כ שכיהן בתקופת האירוע הנתבע, מר יורם כהן.
183. ביום דיון ההוכחות, השיב הנתבע, במענה לשאלת ב"כ התובעים כי הוא ובאי כוחו החליטו לותר על עדותו של ראש השב"כ, מר כהן. לשאלה מדוע לא זומן לבסוף מר כהן לעדות למרות שהנתבע "נלחם" על זימונו, השיב הנתבע כי הוחלט לותר על עדותו שכן הוא אינו מצפה לא

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

ממנו (מראש השב"כ) ולא מאנשים אחרים ביחידה לאבטחת אישים לעמוד על דוכן העדים ולומר באמת מה שקרה שם (עמוד 21 לפרוטוקול החל משורה 1).
184. לא למותר לציין, כי הנתבע לא זימן לעדות את המכר שממנו, לדבריו, שמע את סיפור המעשה ולא את המאבטח שהוא מקור המידע הראשוני.

185. בע"א 465/88 הבנק למימון ולסחר בע"מ נ' סלימה מתתיהו, פ"ד מה(4) 651 נקבע לעניין הימנעות מזימון עדים רלוונטיים בעמוד 658:

"אי-הבאתו של עד רלוונטי מעוררת, מדרך הטבע, את החשד, כי יש דברים בגו וכי בעל הדין, שנמנע מהבאתו, חושש מעדותו ומחשיפתו לחקירה שכנגד. בע"א 240/77 [3], בעמ' 705, אומרת השופטת (כתוארה אז) בן-פורת, כי "אי הזמנתם להעיד (של עדים רלוונטיים - א' ג') יוצרת הנחה שאילו הובאו היתה עדותם סותרת את גרסת המשיבה.... וכי "על הכלל שאי הבאתו של עד רלבנטי יוצרת הנחה לרעת הצד שאמור היה להזמין, עמד בית-משפט זה בע"פ 112/52 בע' 254 מול האותיות ב-ג, מפי השופט זוסמן (כתוארו אז), ובע"א 373/54, גם הוא מפי השופט זוסמן" (שם). וכן ראה דברי השופטת בן-פורת בע"פ 437/82 [4], בעמ' 98-97, כי "הלכה פסוקה היא, שהימנעות מהזמנה לעדות של עד הגנה, אשר לפי תכתיב השכל הישר עשוי היה לתרום לגילוי האמת, יוצרת הנחה, שדבריו היו פועלים לחיזוק הגירסה המפלילה, בה דוגלת התביעה....".

186. החזקה האמורה יפה גם למקרה שלפני, ביחס לכל העדים שנמנע הנתבע מלהביא, ובמיוחד ביחס לראש השב"כ, שכן הנתבע ביקש מיוזמתו לזמן את ראש השב"כ לעדות, בהצהירו כי גירסתו תהיה אמינה עליו, ולאחר שהתרתי את זימונו של הראש השב"כ, במטרה לאפשר לנתבע להוכיח את טענתו, נמלך בו הנתבע מכוונתו לזמן את ראש השב"כ לעדות וויתר עליה, בנימוק שאין לצפות מראש השב"כ כי יעמוד על דוכן העדים ויספר את מה שקרה באמת.
187. העולה מהמקובץ הוא, כי הנתבע לא הוכיח את הגנת אמת הפרסום ולא הוכיח כי האירוע אכן התרחש.

הגנת תום הלב

188. בסעיף 15 לחוק נקבע:

"במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות האלו:

...

(4) הפרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע בתפקיד שיפוטי, רשמי או ציבורי, בשירות ציבורי או בקשר לעניין ציבורי, או על

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

אופיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו
באותה התנהגות".

189. הגנת תום הלב אינה יכולה לחול על הפרסום שעשה הנתבע, שכן, כפי שקבעתי, הפרסום לא היה "הבעת דעה", אלא פרסום עובדתי. יתר על כן, כפי שיפורט להלן, הנתבע לא היה תם לב לפי הכללים שנקבעו בפסיקה.

הגנת "העיתונות האחראית"

190. למרות שהנתבע לא טען במפורש לקיום הגנה זו שישודרה בסעיף 15(2) לחוק, הרי שמטעונו הנתבע עולה הטענה כי הנתבע חוסה תחת מטריית הגנה זו, מאחר ולטענתו היה תם לב והואיל וחלה עליו חובה לפרסם את המקרה עקב העניין הציבורי שלו.

191. הגנה זו שהוכרה בדין נוסף אילנה דיין, מעניקה הגנה למפרסם לשון הרע, גם בגין פרסום שלא הוכח כי הוא נכון, ובלבד שהפרסום נעשה בתום לב, לאחר שלמפרסם הייתה חובה לפרסמו, והכל לפי התנאים שנקבעו בערעור אילנה דיין ובדין נוסף אילנה דיין.

192. בדין נוסף אילנה דיין נדונה השאלה האם יש להכיר בקיומה של "חובה עיתונאית" לעשיית פרסומים מסוימים, אשר עשויה להקים הגנה לפי סעיף 15(2) לחוק איסור לשון הרע. הנשיא גרוניס כינה הגנה זו בשם "הגנת העיתונאות האחראית". הנשיא פסק כי ראוי להכיר בקיומה של חובה לפרסם פרסומים בעלי אופי עיתונאי, שיש בהם עניין ציבורי משמעותי. הגנה זו תחול רק על פרסומים שנעשו בתום לב. משמעות דרישה זו היא כי הפרסום יעשה בשל אותה חובה וללא כוונת זדון, וכי חובת הפרסום מולאה בהתאם לסטנדרט של עיתונאות אחראית, זהירה והוגנת.

193. אקדים ואומר בהקשר זה, כי מסיכומי הנתבע, שהושמעו ע"י בא כוחו, עולה כי ב"כ הנתבע עצמו סבור כי את הפרסום מושא התביעה לא ניתן היה לפרסם בעיתון או לשדר ככתבה חדשותית, שכן הפרסום אינו עומד בסטנדרט העיתונאי הנדרש של בדיקת הדברים באופן שמאפשר לעמוד מאחורי הפרסום (עמוד 118 לפרוטוקול, שורות 25-27).

194. בדין נוסף אילנה דיין נקבע בעמודים 61-62:

"באשר להגנת תום הלב, בגדרי הגנת חובת הפרסום שבסעיף 15(2) לחוק, ראוי להכיר בחובה לפרסם פרסומים בעלי אופי עיתונאי, שיש עניין ציבורי משמעותי בהם. הגנה זו תחול רק על פרסומים שנעשו בתום לב, תוך עמידה באמת המידה המחמירה של עיתונאות אחראית. על מנת לעמוד בסטנדרט זה, יידרש המפרסם לנקוט צעדים שימנעו פגיעה מיותרת במושא הפרסום. זאת, אף במחיר של פגיעה מסוימת באיכות התוצר במישור התקשורתי."

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

195. באי כח הנתבע טענו כי הפוסט לא נכתב בשום כלי תקשורת. אולם, יחד עם זאת, הנתבע הוא עיתונאי וגם אלמלא היה עיתונאי נקבע בדיון נוסף אילנה דיין בעמוד 39 בעניין הגנת העיתונות האחראית כי :

"התכליות שביסוד מתן הגנה לפרסומים בעלי אופי עיתונאי בנושאים שבהם קיים עניין ציבורי משמעותי, עליהן כבר עמדתי, מתקיימות גם ביחס למי שאינו עיתונאי במקצועו. כמובן שהרחבה זו מחייבת להדגיש כי ההגנה תחול בתנאי שהמפרסם והפרסום עומדים ביתר תנאי ההגנה".

196. דומה כי לא יכול להיות ספק, כי ראש ממשלה מכהן הוא "דמות ציבורית" וכי פרסומים הנוגעים לראש הממשלה יש בהם עניין ציבורי מהדרגה הראשונה. על כן, יש לבחון האם הנתבע היה תם לב בביצוע הפרסום.

תום ליבו של הנתבע

197. אם כן, יש לבדוק האם הפרסומים נעשו בתום לב, תוך עמידה באמת המידה המחמירה של עיתונות אחראית.

198. לעניין דרישת תום הלב, סעיף 15 לחוק, נקבע בדיון נוסף אילנה דיין בעמודים 42-45 כך :

"... על אופיו המעורב של תום הלב הדרוש ניתן ללמוד מסעיף 16 לחוק, הקובע חזקות ניתנות לסתירה לקיומו ולהיעדרו של תום לב לצורך הגנת תום הלב. למשל, בסעיף 16(ב)(1) לחוק נקבע כי מקום בו הדבר שפורסם לא היה אמת והמפרסם אף לא האמין באמיתותו, חזקה כי עשה את הפרסום שלא בתום לב.... החזקה הקבועה בסעיף 16(ב)(3) לחוק מדגישה את חשיבותו של תום לב סובייקטיבי מסוג אחר, הוא היעדר כוונת זדון. לפי סעיף זה, ייחשב המפרסם כמי שפעל בחוסר תום לב אם "הוא נתכוון על ידי הפרסום לפגוע במידה גדולה משהייתה סבירה להגנת הערכים המוגנים על-ידי סעיף 15". בנוסף, סעיף 16(ב)(2) לחוק מורה כי המפרסם ייחשב למי שעשה את הפרסום שלא בתום לב אם הפרסום לא היה אמת, והוא לא נקט לפני הפרסום "אמצעים סבירים" כדי לבדוק את אמיתותו (ראו גם ע"א 2668/97 רופין נ' גלובס פבלישר (1983) בע"מ, פ"ד נה(1) 721, 725 (1998)). כבר נקבע בהקשר זה כי "מן הלאו גם ניתן ללמוד על ההן" ואם עשה המפרסם מאמצים לבדוק מראש את אמיתות הפרסום, סימן הוא לכך שעמד באחד ממבחני תום-הלב (עניין עתון הארץ השני, בעמ' 312)..... כפי שכבר ציינתי, מקום בו הפרסום נשען על בסיס עובדתי מוצק והוא תולדה של עבודה עיתונאית ראויה, סביר להניח כי במקרים רבים יהא בכך ללמד כי המפרסם אף האמין באמיתותו. עוד

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

יובהר, כי בהחלט ייתכן כי מפרסם יאמין בכל מאודו באמיתות הדברים שפרסם אף מקום שלא עלה בידו להוכיחם בבית המשפט או מקום שהדברים כלל לא הגיעו לכדי בירור בהליך משפטי..... כפי שציין השופט פוגלמן בפסק הדין בערעורים, התניית תחולתה של ההגנה בקיום אמת המידה של עיתונאות אחראית היא אחד הבלמים בפני היווצרותו של "מדרון חלקלק" שעלול להוביל להידרדרות הנורמות המקצועיות והמוסריות של העיתונות. הגנה זו מבקשת להבטיח, בין השאר, את מגוון הזכויות והאינטרסים הנגזרים מעצם פועלה של עיתונות חופשית וחוקרת בחברה ומקימו של שיח ציבורי פתוח בנושאים בעלי חשיבות. פרסומים שנעשו באופן בלתי זהיר, בלתי הוגן או בלתי סביר ואשר פוגעים בזכויותיו של אחר, אינם תורמים לקידום ערכים אלה במידה המצדיקה הגנה עליהם."

199. **בערעור אילנה דיין** נקבעה ע"י כב' השופט פוגלמן רשימה לא סגורה של תנאים, שבהם על המפרסם לעמוד כדי ליהנות מהגנת "העיתונות האחראית". תנאים אלו התקבלו ואומצו ע"י הנשיא גרוניס בדיון נוסף אילנה דיין ואלה עיקרם:

-מהימנות המקורות ומשקלם.

-אימות העובדות עובר לפרסום.

-אמונת המפרסם באמיתות העובדות.

-טון הפרסום וסגנונו.

-הצגה הוגנת ומאוזנת של עובדות הפרסום.

-פרסום תגובתו של הנפגע ותמצית גרסתו.

200. הנתבע כותב בסעיפים 119, 120 ו-121 לתצהירו: "אציין כי נמנעתי מלדבר עם המקור, המאבטח, וכן נמנעתי מלקבל כל מידע לגבי זהותו. עוד אציין כי במסגרת משפט זה נמנעתי גם בבירורים שערכתי לאחר הגשת המשפט, מכל עיסוק או ניסיון להציץ "מעבר לפרגוד" של פרטי תורת האבטחה או עקרונות האבטחה והגופים המאבטחים השונים. אציין כי האירוע הספציפי הזה מוכר כפי הנראה, או מעורבים בו כשלושים איש אלא שרובם נהגים במשרות אמון ואנשי אבטחה שמצווים שלא למסור דבר על עבודתם ואני הקפדתי שלא לנסות ולהגיע אליהם. כמו כן בסוד האירוע מצויים כמה מקורבים ואנשי לשכה שמסיבות ברורות אינני יכול לפנות אליהם".

201. מתצהירו של הנתבע עולה כי הוא לא טרח לבצע כל בדיקה של מהימנות המידע שנמסר לו על ידי ידידו עלום השם, כשמועה ששמע מפי מאבטח שגם זהותו נותרה כאמור עלומה.

202. הנתבע לא ניסה לאמת את הידיעה עם מקורות אחרים, כך שלמעשה לא מתקיימים תנאי היסוד שנקבעו להגנת העיתונות האחראית.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

203. בעניין מהימנות המקורות ומשקלם, יתכן כי הנתבע סומך על ידידו, אולם גם ידידו אינו מכיר את האירוע מידיעה אישית אלא משמועה שלדבריו שמע ממאבטח, שאיננו יודעים את זהותו, כך שלא ניתן ליחס לשמועה שהגיעה ממנו משקל ראייתי כלשהו. לפיכך, לא מתקיים גם היסוד של מהימנות המקורות.

204. בהתייחס לדרישה לאימות העובדות עובר לפרסום, הרי שבחקירתו הנגדית נשאל הנתבע בעמוד 29 לפרוטוקול, שורה 13 האם פנה טרם הפרסום ללשכת ראש הממשלה או לדובריו בשאלתה כדי לבדוק אם המקרה אכן התרחש, ובתשובה לשאלה ענה כי לא פנה. לדבריו של הנתבע, הוא לא חשב לפנות ללשכת ראש הממשלה כדי לשאול.

205. בהתייחס לאמונת המפרסם באמיתות העובדות, טוען הנתבע כי הוא האמין באופן סובייקטיבי באמיתות הדברים שסופרו לו. בחקירתו בעמוד 45 לפרוטוקול נשאל:

"עו"ד כהן: .. תראה מר סרנה, אין לך עדים שיעידו ממקור ראשון בטח שלא, על האירוע הנטען.

העד, מר סרנה: 730? אין לי עדים מ-730, לא.

עו"ד כהן: אני לא יודע מה זה 730.

העד, מר סרנה: יחידת האבטחה.

עו"ד כהן: תאשר לי שאתה את הסיפור הזה שמעת ממישהו ששמע ממישהו, כן? ושני ה'מישהוים' האלה, בצחוק, כן? לא רוצים לבוא להעיד.

העד, מר סרנה: נכון.

...

עו"ד כהן: עכשיו כששמעת את האירוע, כששמעת על האירוע הזה מהחבר ששמע מחבר, אתה קראת את זה, או כתבת את זה ופרסמת את זה באותו יום בפוסט?

העד, מר סרנה: למחרת אני חושב.

עו"ד כהן: למחרת, זאת אומרת לא הלכת לעורך דין להתייעץ איתו,

העד, מר סרנה: לא.

עו"ד כהן: לא, תגיד לא. לא הלכת לעורך דין, לא בדקת עם מישהו, 'תשמע, אני עומד לפרסם פה דבר, אולי אני אבדוק את זה עם עוד מקור', לא נקטת בשום אמצעי, לא נקטת בשום אמצעי כדי, ... לא נקטת באמצעים הדרושים,

העד, מר סרנה: כן.

עו"ד כהן: או הנדרשים, או המתחייבים, כדי לבדוק את אמינות הפרסום, לא עשית כלום.

העד, מר סרנה: אני עיתונאי כבר 35 שנה, אני בא עם כל האמצעים הדרושים והניסיון בתוכי, כמו שאתה מגיע לבית משפט, הכל נמצא בתוכי.

...

העד, מר סרנה: שאני יודע להבחין בין שקרנים ללא שקרנים,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

...

עו"ד כהן: לא בדקת בצורה, בכלל לא בדקת,

העד, מר סרנה: לא, לא, בדקתי.

עו"ד כהן: מה בדקת?

העד, מר סרנה: דיברתי עם כמה אנשים שמתמצאים, יש לי חבר שהיה בכיר בשב"כ, ניסיתי לשלב, לראות אם האבן הזאת שמשתלבת כל כך יפה בפאזל, היא אכן מדויקת.

...

עו"ד כהן: ...תראה אם בדקת ואם מישהו אישר לך, או תמך בסיפור הזה, למה לא

הבאת אותו לפה? למה לא הבאת,

העד, מר סרנה: אנשים מסרבים לבוא."

206. מעדותו של הנתבע עולה כי הוא לא ערך בדיקה עיתונאית רצינית בכל קנה מידה, כדי לאמת את הדברים. אגדיל ואומר כי את הברורים שנטענו על ידי הנתבע שערך לא ניתן לכנות בשם "עבודה עיתונאית" או "בדיקה רצינית", כך שגם אם הנתבע האמין בכנות לדברי ידידו, הרי שלא היה כל בסיס עובדתי לאמון זה ועם כל הכבוד, לא ניתן לסמוך על תחושתו הסובייקטיבית של הנתבע, הסבור כי הוא ניחן ביכולת להבדיל בין אמת לשקר, באומרו: "אני עיתונאי כבר 35 שנה, אני בא עם כל האמצעים הדרושים והניסיון בתוכי, כמו שאתה מגיע לבית משפט, הכל נמצא בתוכי. ... שאני יודע להבחין בין שקרנים ללא שקרנים ...".

207. בהקשר זה אציין שוב את הדברים מסיכומי התשובה של ב"כ הנתבע, כי את הפרסום מושא התביעה לא ניתן היה לפרסם בעיתון או לשדר ככתבה חדשותית, שכן הפרסום אינו עומד בסטנדרט העיתונאי הנדרש של בדיקת הדברים באופן שמאפשר לעמוד מאחורי הפרסום (עמוד 118 לפרוטוקול, שורות 25-27). דברים אלו נשמעו מלא אחר מהנתבע עצמו (ע"י בא כוחו כמובן), ולפיהם, גם הנתבע סבור כי הפרסום אינו עומד בסטנדרט הנדרש לצורך הגנה זו.

208. במקרה שלפני, גם טון הפרסום וסגנונו והצגת הפרסום אינם מלמדים על תום ליבו של הנתבע, שכן הידיעה לא פורסמה בניסוח חדשותי המדווח על אירוע, אלא בניסוח ציני, ציורי מוגזם ומתריס בכותבו בפרסום הראשון: "תרדפו את שוברים שתיקה. הכו בשמאלים. חבטו באשכנזים. רוצצו תחקירנים. חסמו פייסבוק. סתמו פיות. תעלימו את המציאות. אבל כשבלילה (מעשה שהיה) ... גבר לא צעיר שהוא עילת הכל. ... תעשו כל רעש אפשרי שלא נשמע שהכל עולה באש השגעון. הכו בתופים", ובכותבו בפרסום השני: "בבאב אל ואד, לצד כביש אחד, מחכה רודן זעיר בחושך לטרמפ. קחו אותו".

209. הנתבע גם לא טרח לקבל את תגובת התובעים או אנשי לשכת ראש הממשלה ולעניין החובה לקבל תגובתו של הנפגע, נקבע בדיון נוסף אילנה דיין בעמוד 46 כך:

"..... כך גם באשר לחובתו לקבל את התייחסותו של הנפגע הפוטנציאלי

מן הפרסום, הדרושה לא רק משיקולי הגינות אלא גם לשם ביסוס

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

המידע. לטעמי, אחת האינדיקציות החשובות למילוי אמת המידה של עיתונאות אחראית היא פנייה מוקדמת של המפרסם למושא הפרסום ומתן הזדמנות סבירה והוגנת להגיב לפרסום.

210. לפיכך, הנתבע אינו יכול לחסות תחת הגנת תום הלב או תחנת הגנת העיתונות האחראית.

אי פרסום התנצלות על ידי הנתבע

211. בא כח התובעים טען כי לנתבע לא יכולה לעמוד הגנת תום הלב גם לפי הוראות סעיף 17(א) לחוק מאחר שהנתבע לא התנצל לאחר שבא כח התובע פנה אליו וביקש ממנו לעשות כן.

212. בעניין זה מקבל אני את טענת הנתבע לפיה הוראות סעיף 17 אינן חלות עליו, שכן הפרסום לא נעשה בכלי תקשורת, אלא בפייסבוק.

חיוב הנתבע לבצע תיקון או הכחשה של הפרסום המהווה לשון הרע

213. במסגרת הסיכומים, עתרו התובעים כי בית המשפט יורה לנתבע לפרסם תיקון או הכחשה לפרסום מושא התביעה, וזאת בהתאם לסעיף 9(א)(2) לחוק איסור לשון הרע.

214. סעיף 9(א)(2) קובע כך:

"(א) נוסף לכל עונש וסעד אחר רשאי בית המשפט, במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע, לצוות –

...

(2) על פרסום תיקון או הכחשה של דבר המהווה לשון הרע או על פרסום פסק הדין, כולו או מקצתו; הפרסום ייעשה על חשבון הנאשם או הנתבע, במקום, במידה ודרך שיקבע בית המשפט."

215. ודוק, סעד זה לא הוזכר ולא התבקש ע"י התובעים במסגרת כתב התביעה והוא התבקש לראשונה במסגרת סיכומי התובעים (בכתב התביעה התבקש סעד של מחיקת הפרסום ופרסום התנצלות).

216. גם לגופו של עניין, אינני מוצא טעם להורות לנתבע לפרסם תיקון או הכחשה, שכן ממילא החלופה בהוראת סעיף 9(א)(2) לחוק, הינה פרסום פסק הדין, אשר יפורסם בציבור גם כך, ויש בפסק הדין כדי להבהיר את כל הדרוש הבהרה.

פסיקת פיצויים בגין לשון הרע - השיקולים בקביעת שיעור הפיצויים

217. כפי שצוין לעיל, חוק איסור לשון הרע מאפשר לבית המשפט לפסוק פיצויים אף ללא הוכחת נזק בסכום של עד 50,000 ₪ בגין פרסום, אם מצא כי נתבע ביצע עוולה לפי הוראות החוק (סעיף 7א(ב) לחוק). יתרה מכך, החוק מוסיף וקובע כי בית המשפט רשאי לפסוק פיצויים בגובה כפל הסכום הנקוב לעיל, באם הוכח כי פרסום לשון הרע נעשה בכוונה לפגוע (סעיף 7א(ג) לחוק).

218. כמו כן, רשאי נתבע להוכיח כי נגרם לו נזק עקב פרסום המהווה לשון הרע, בהתאם להוראות החוק, ולתבוע פיצוי בגין הנזק שהוכח.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

219. בפסיקה נקבע כי דרישת הנזק אין משמעה "נזק ממון" דווקא, וגם נזק כללי הוא בבחינת נזק לצורך העניין.
220. מבחינת הדרישה ההוכחתית, ניתן להיעזר בחזקה עובדתית על פיה "פרסום לשון הרע מעצם טיבו גורם נזק, אלא אם הוכח אחרת" (פסק דין שרנסקי, בפסקה 50), וכן: "קיימת חזקה כי נגרם נזק לשמו הטוב של הנפגע מעצם פרסום לשון הרע, המצדיק פסיקת פיצויים, אף ללא צורך שיוכיח נזק ממון מיוחד אשר נגרם הלכה למעשה" (שם, בפסקה 55).
221. ב"כ הנתבע טען כי גם אם מדובר בתביעה לפסיקת פיצויים ללא הוכחת נזק, הרי שחלה על התובעים החובה לטעון לפחות כי נגרם להם נזק (להבדיל מהחובה להוכיח נזק זה), ומאחר ולטענת ב"כ הנתבע, התובעים לא עשו כן בכתב התביעה יש לדחות את תביעתם.
222. אינני מקבל את טענת הנתבע בעניין זה, שכן משקיימת חזקה עובדתית כי פרסום לשון הרע מעצם טיבו גורם נזק, די לנפגע לטעון כי פורסם לשון הרע ביחס אליו והוא אינו חייב לטעון במפורש כי נגרם לו נזק. הטענה כי פורסם נגד התובע לשון הרע מקפלת בתוכה את הטענה לפיה נגרם לו נזק, בהתאם לחזקה שבחוק, כפי שפורשה בפסיקה.
223. זאת ועוד, התובעים טענו בכתב התביעה כי הם תובעים פיצויים ללא הוכחת נזק בשל ניסיון לפגוע בשם הטוב במזיד ובכך טענו גם כי נגרם להם נזק.
224. לעניין אופן קביעת סכום הפיצויים במקרה מסוים, יפות קביעותיו של בית המשפט המחוזי בירושלים במסגרת ע"א (מחוזי י-ם) 5452/04 עמירם מילר נ' שמואל כהן (פורסם בנבו, מיום 2.11.04), בעמוד 8 כדלקמן:

"האיסור על הוצאת לשון הרע נועד לאזן בין זכות האדם לשם טוב ובין חירותו של זולתו לחופש הביטוי. שתי זכויות אלו הן יחסיות והאיסור על דבר לשון הרע מהווה את הבלם התוחם את חופש הביטוי, כדי להעמידו בגבולות הסביר וההוגן בכל הנוגע לפגיעה בשמו הטוב של האדם. המקור של שתיהן הוא ב"כבוד האדם", אם כי הזכות לשם טוב נובעת גם מאינטרס ההגנה על הפרטיות וצנעת הפרט (ראו בפירוט: רע"א 4740/00 אמר נ' יוסף, פ"ד נה(5) 510, 518-519). ואכן, החברה הדמוקרטית אינה יכולה להסתפק אך ורק בהגנה על שלמות גופו של האדם. שומה עליה להגן גם על שמו הטוב של כל אחד ואחד מבני החברה (ע"א 214/89 אבנרי נ' שפירא, פ"ד מג(3) 840, 856-857).

על רקע האמור, סכום הפיצויים שעל בית-משפט לפסוק בעוולת לשון הרע צריך לצאת מנקודת מבט ראשונית של האיזון הראוי והנכון בין השמירה על שמו הטוב של אדם הנפגע ובין חופש הביטוי של חברו הפוגע (שם, מול ו'). רק לאחר מכן יש להביא בחשבון את יתר השיקולים הפרטניים."

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

225. ובהמשך בעמודים 10-12 לפסק הדין נאמר לעניין תכלית הפיצוי בגין עוולת לשון הרע, בזו הלשון:

"באשר לתכליתם של הפיצויים נפסק: "הפיצוי התרופתי בגין לשון הרע נועד להשיג שלושה יעדים: לעודד את רוחו (consolation) של הניזוק שנפגעה בגין לשון הרע; לתקן (repair) את הנזק לשמו הטוב; למרק (to vindicate) את זכותו לשם הטוב שנפגעה בגין לשון הרע" (רע"א 4740/00 אמר הנ"ל, פ"ד נה(5) 524 מול ז'). בנסיבות אלו הפיצויים צריכים להיות ממשיים. אין הם צריכים להעשיר את הניזוק, אולם עליהם לעמוד בשיעור הראוי כדי להיטיב באופן ההולם ביותר את מצבו של הניזוק, בעטיו של הנזק שנגרם. הפיצויים עבור נזק שאינו של ממון מבוססים על הערכה כללית ביותר, המבטאת את הגישה המשפטית הראויה להטבת נזקים מסוג זה. זו משקללת את הנתונים הקבועים הרלוונטיים לסוגיה: יחס החברה לתופעה הקלוקלת, נפיצותה והערכים המתנגשים הדורשים איזון לגביה. בנוסף לכך, יש ליתן את הדעת כמוכן גם לנזקים הקונקרטיים-האישיים, לשיעור הפגיעה הישיר והעקיף בעטיו של הפרסום ולטיבו הפוגעני. כך, למשל, יש להביא בחשבון - מבלי להתיימר למצות את הדברים - גם את הגורמים הבאים: היקף הפרסום, טיבו, חומרתו, הבלטתו, נפיצותו, מטרתו (לרבות בחינת השאלה האם נעשה מתוך זדון או מחמת רשלנות ואולי אף משגגה), סגנונו, צורתו ועוד."

(ההדגשות הוספו - ע.א.).

226. עיננו רואות, כי במסגרת קביעת סכום הפיצויים, על בית המשפט להביא בחשבון הן שיקולים עקרוניים חברתיים, שמטרתם מיגור התופעה של פרסום לשון הרע, והן שיקולים פרטניים הנוגעים לנסיבות המקרה הקונקרטי. בכלל השיקולים הקונקרטיים, ניתן להביא בחשבון את היקף הפרסום, חומרתו, מטרתו של הפרסום, דהיינו - האם נאמר במטרה לפגוע, סגנונו של הפרסום ועוד.

227. מספר שיקולים חשובים, הרלבנטיים אף לנסיבות התביעה דנן הן מעמדם הציבורי של התובעים, השאלה האם קיים לתובעים "שם טוב" ומידת הפגיעה שנגרמה לשם הטוב, חופש הביטוי וחשיבותו, וכן המימד החינוכי / הרתעתי שבא לידי ביטוי בגובה הפיצוי.

228. כאמור לעיל, שיקול נוסף העשוי להשפיע על גובה הפיצוי הוא הוכחת "כוונה לפגוע" בביצוע הפרסום, שבהתקיימו, רשאי בית המשפט לפסוק את כפל הפיצוי הסטטוטורי הקבוע בחוק.

מעמדם הציבורי וקיומו של שם טוב לתובעים

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

229. בהתייחס למעמדו הציבורי של התובע הניזוק ושאלת קיומו של שמו הטוב, המובאים בחשבון עת ניגש בית המשפט לקבוע את מידת הפגיעה בשמו הטוב של התובע ואת גובה הפיצויים שיושת על הנתבע, יפים הדברים ברע"א 4740/00 אמר נ' יוסף, פ"ד נה(5) 524, בעמוד 525:

"בפסיקת פיצויים בגין לשון הרע יתחשב בית-המשפט, בין היתר, בהיקף הפגיעה, במעמדו של הניזוק בקהילתו, בהשפלה שסבל, בכאב ובסבל שהיו מנת חלקו ובתוצאות הצפויות מכל אלה בעתיד. הבחינה היא אינדיווידואלית. אין לקבוע 'תעריפים'. בכל מקרה יש להתחשב בטיב הפרסום, בהיקפו, באמינותו, במידת פגיעתו ובהתנהגות הצדדים".
גם התנהגות הניזוק והמזיק לפני ואחרי האירוע צריכה להיות רלוונטית להערכת שיעור הפיצויים. (ההדגשות הוספו - ע.א.).

230. בענייננו, ממלא התובע תפקיד ציבורי בכיר, אם לא הבכיר ביותר. כפי שפורט לעיל, לעניין זה נקבע בפסיקה, כי מחד - הביקורת על אנשי ציבור חשובה היא, אף אם נושאת בחובה לשון הרע, ועל כן, תינתן לה הגנה רחבה יותר. מאידך, התייחסה הפסיקה לכך, שהפגיעה בשמו הטוב של איש ציבור מפרסום לשון הרע, עשויה להיות חמורה יותר, שכן שמו הטוב של איש הציבור הוא הנכס החשוב ביותר שבאמתחתו.

231. כפי שצוין לעיל, אף הנתבעת נהנית ממעמד של אשת ציבור, מעצם היותה רעיית ראש הממשלה, העומדת במרכז ההתעניינות הציבורית, וכן מעצם תפקידה כפסיכולוגית בעיריית ירושלים.

גובה הפיצוי הסטטוטורי וכוונה לפגוע

232. מעבר לשיקולים שצוינו לעיל שעל בית המשפט לשקול בקביעת גובה הפיצוי, ישנן אמות המידה הקבועות בחוק, כאשר התובע עותר לפסיקת הפיצוי הסטטוטורי.

233. בענייננו, כמפורט לעיל, עתרו התובעים לכפל הפיצוי הסטטוטורי הקבוע בחוק.

234. סעיף 7א לחוק איסור לשון הרע, שכותרתו "פיצוי ללא הוכחת נזק" קובע כדלקמן:

"(א).....

(ב) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק.

(ג) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה, שבו הוכח כי לשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע, פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום כאמור בסעיף קטן (ב), ללא הוכחת נזק.

235. כך, לפי סעיף 7א(ב) במשפט אזרחי בגין לשון הרע בית המשפט רשאי לחייב את הנתבע לשלם לתובע, הנפגע מפרסום לשון הרע שביצע הנתבע ונמצא לו אחראי, פיצוי בסך של עד 50,000 ₪,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

ללא הוכחת נזק. ככל ויוכח כי פרסום לשון הרע בוצע "בכוונה לפגוע", רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לתובע פיצוי בשיעור של עד כפל הסכום האמור, זאת לפי סעיף 7א(ג) לחוק. 236. התובעים בתביעה שלפניי עתרו לקבלת כפל הפיצוי שניתן לתבוע על פי החוק ללא הוכחת נזק, זאת הואיל ולטענתם פרסום לשון הרע בוצע בכוונה לפגוע בהם, דבר הנלמד גם מהעובדה לפיה הנתבע מתמיד במשך זמן רב בניסיונותיו לפגוע בתובעים בכל מחיר ולרמוס את שמם הטוב בפומבי, מתוך זדון ורשעות. 237. עולה השאלה מה משמעות המונח "כוונה לפגוע", המוזכר בסעיף 7א(ג) לחוק ומהם המבחנים שעל בית המשפט לשקול, בבואו לבחון האם אכן היתה "כוונה לפגוע", לצורך קביעת כפל הפיצוי הקבוע בחוק, ללא הוכחת נזק.

"כוונה לפגוע"

238. כפי שצוין לעיל, סעיף 7א(ג) מאפשר לבית המשפט לפסוק לטובת תובע, שנמצא כי נפגע מפרסום המהווה לשון הרע, כפל פיצוי, דהיינו סך של עד 100,000 ₪ לפי השערוך הקבוע בחוק, וזאת בגין כל פרסום וללא הוכחת נזק, ובלבד ש"הוכח כי לשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע". 239. הפסיקה התייחסה רבות לשאלה מהי אותה "כוונה לפגוע", בעטיה רשאי בית המשפט לפסוק את כפל הפיצוי. 240. בע"א (מחוזי ת"א) 9712-12-13 "קר" שרותי רפואה בע"מ נ' א.מ.ל. אמריקן לייזר בע"מ (פורסם בנבו, 13.04.2015), התייחס בית המשפט המחוזי למבחנים שעל בית המשפט להפעיל, לצורך הקביעה האם היתה "כוונה לפגוע", וכך נקבע בסעיפים 29-30 לפסק הדין: "אפנה, אפוא, ונבחן את טענותיהם של הצדדים לגופן ותחילה, האם הוכח כי הפרסומים נעשו על ידי המשיבה ב"כוונה לפגוע", כמשמעותה בסעיף 7א(ג) לחוק. יחס נפשי של "כוונה לפגוע" אינו נמנה על יסודותיה של עוולת פרסום לשון הרע כמשמעה בסעיף 7 לחוק ואולם, הוא הכרחי לצורך התקיימותה של אחריות פלילית בהתאם לסעיף 6 לחוק, הקובע כי "המפרסם לשון הרע, בכוונה לפגוע, לשני בני אדם או יותר זולת הנפגע, דינו מאסר שנה אחת". שאלת מהותה של "כוונה לפגוע" לצורך גיבושה של אחריות פלילית נדונה בע"פ 677/83 בורוכוב נ' יפת [פורסם בנבו] [1985], שבו נקבע, מפי כב' הנשיא ברק (בפסקה 6): "...כיצד ניתן אפוא לגבש אמת מידה ראויה לאינטרס ציבורי, אשר, מחד גיסא, תיתן הגנה מספקת לחופש הביטוי ולחופש

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

האישי, ומאידך גיסא, תיתן הכרה ראויה לשמו הטוב של אדם ולשלום הציבור? נראה לי, כי אמת מידה זו היא, אם הפרסום נועד לפגוע בשמו הטוב של אדם אם לאו. כך, למשל, כאשר המפרסם פועל מתוך "כוונות רעות ומזימות ארסיות" - כלשונו של השופט אגרנט... - או כאשר מהפרסום עולים "הזדון והרשעות" - כלשונו של השופט עציוני... - מתגבש אותו אינטרס ציבורי, המצדיק לא רק אחריות אזרחית אלא גם אחריות פלילית.... החופש האישי וחופש הביטוי נסוגים, כאשר קיים רצון לפגוע באחר. אותו רצון לפגוע מצדיק התערבות ציבורית בהגנה על היחיד, שכן שלום הציבור נפגע, מקום שאדם מפרסם לשון הרע מתוך רצון או מתוך מטרה או מניע לפגוע".

בהתאם לכך נקבע, כי אין די בהוכחת צפיות ברמה קרובה לוודאות לאפשרות התרחשות הפגיעה, לשם הוכחת "כוונה לפגוע", אלא על המאשימה להוכיח כי מי שפרסם את לשון הרע, התכוון לפגוע באופן ממשי באמצעות הפרסום. הלכה זו נתאשרה ברע"פ 9818/01 ביטון נ' סולטן [פורסם בנבו] [2005] וברע"פ 2660/05 אונגרפלד נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] [2008].

נוכח מהותם של הערכים המתנגשים שיש לאזנם נקבע בפסיקה, כי הדברים שנאמרו ביחס לדרישת ה"כוונה לפגוע" בהקשר לאחריות פלילית, המוטלת בהתאם לסעיף 6 לחוק איסור לשון הרע, ישימים גם בהקשר לסמכותו של בית המשפט לחייב בכפל פיצוי סטטוטורי בהתאם לסעיף 7א(ג) לאותו חוק. ראו: פסק דינה של כב' השופטת אבניאלי בת.א (ת"א) 68804/04 עו"ד ישראלה שמעוני קנר נ' שכטר [פורסם בנבו] [2006]; פסק דינו של כב' השופט שיינמן בע"א (מרכז) 32031-10-12 דנון תקשורת תדמיתית בע"מ נ' הרב אמנון יצחק [פורסם בנבו] [2013]...

241. ברע"א 5022/13 הרב אמנון יצחק נ' דנון תקשורת בע"מ (פורסם בנבו, מיום 8.9.13), נקבע לעניין זה בעמוד 8 כך:

"מעל לדרוש אציון, מבלי להכריע, כי יש היגיון רב בפסק דינו של בית המשפט המחוזי; שכן אם די יהיה בקיומה של צפיות שהפרסום המעוול יפגע במושא הדברים על מנת שייקבע כי מדובר בפרסום שנעשה בכוונה לפגוע, נמצא שכל פרסום שיש בו לשון הרע, בשל טבעו כזה, ייחשב כפרסום שנעשה בכוונה לפגוע. נדרש, אפוא, קיומו של יסוד נוסף, של התנהגות זדונית, של כוונה "של ממש" לפגוע, שקיומו לא הוכח במקרה דנא."

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

242. הנה כי כן, לצורך קביעה כי היתה "כוונה לפגוע" בפרסום לשון הרע, וזאת במסגרת סעיף 7א(ג) לחוק איסור לשון הרע המתיר לבית המשפט לפסוק כפל פיצוי אם היתה כוונה כאמור, קבעה הפסיקה כי יש להחיל את אמות המידה הנבחנות בהליך הפלילי, הבוחן את היסוד הנפשי של מפרסם פרסום לשון הרע.

243. לצורך כך, על בית המשפט לבחון האם מי שפרסם את לשון הרע, התכוון לפגוע באופן ממשי באמצעות הפרסום.

244. נדרש קיומו של יסוד נוסף, של התנהגות זדונית, של כוונה "של ממש" לפגוע.

245. כן, יש לבחון בהקשר זה האם האמירה הפוגעת כוונה לגופם של דברים או לגופו של אדם (ראו לעניין זה הקביעות בת"א (מחוזי ת"א) 2560-07 ששי גולן יהונתן נ' עזרא חממי (פורסם בנבו, 25.08.2013) (להלן: "פסק דין חממי"), בעמודים 25-26).

246. על כוונתו זו של המפרסם, לפגוע פגיעה "של ממש" במושא הפרסום, התובע, ניתן ללמוד מתוכן הפרסום, אופיו, לשונו וכן מנסיבות חיצוניות לפרסום כמו התנהגותו של הנתבע לפני הפרסום, במהלכו ולאחריו, לרבות במסגרת ההליך המשפטי.

247. קולעים לעניין זה הדברים בפסק דין שרנסקי בעמוד 36 :

"נזק זה נשקל לא רק בהקשר לפרסום עצמו, אלא גם בהתחשב בהתנהגות הצדדים לאחריו, ואף במהלך הדיון המשפטי, התנהגות העשויה להגדיל את הנזק או להקטינו, לפי הענין. אף באשר למטרה העונשית, החינוכית וההרתעתית, יש לשקול את התנהגות המפרסם, ואת כוונותיו כפי שהן עולות מהתנהגותו כגון, האם היה בהן רישול או קלות דעת, או זדון וכוונה ישירה לפגוע."

248. עוד יפים לעניין זה, הדברים בפסק דין חממי בעמוד 26 :

"... כמו כן, על מנת להיכנס לגדרו של סעיף קטן (ג), על התובע להוכיח כי לנתבעים היתה "כוונה לפגוע" בו. על פי השופטת פרוקצ'יה בעניין בן גביר (שס, 1456) האמירה הפוגעת תבחן בין היתר לאור השאלה: האם כוונה לגופם של דברים או לגופו של אדם, האם היתה התגרות מכיוונו של הנפגע וכן לאור האירועים שלאחר מעמד הפגיעה."

249. ואדגיש בהקשר זה, כי ניתן ללמוד מנתונים חיצוניים לגבי סבירות הפרסום, המשליך על שאלת כוונתו של הנתבע לפגוע בביצוע הפרסום. יפים לכך הדברים בע"א 4607/92 קליין נ' רונן (פורסם בנבו, מיום 13.6.94) (להלן: "פסק דין קליין") :

"להתנהגות המפרסם טרם הפרסום, בעת הפרסום, ולאחריו, ישנה השלכה בבחינת סבירות הפרסום. טיב הפרסום ותוכנו משפיעים על מידת סבירותו."

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

250. כן, ניתן ללמוד מהדברים בע"א (מחוזי ת"א) 16523-05-13 מאיר פלבסקי נ' חברת מקור הפורמיקה בע"מ (פורסם בנבו, 19.02.2015), בעמוד 26-27 :

"עוד ניתן ללמוד על כוונה מתוך כך שפלבסקי ביסס את מכתביו על מידע שנמסר לו משני עובדים, שאת שמם לא זכר, ואף לא ידע לומר כיצד נוצר עמם הקשר ומתי, וכן על מידע שנמסר לו מאדם שלישי, דוד כץ, מתחלה של המשיבה. שני העובדים, כמו גם מר כץ, לא הגיעו למתן עדות בבית המשפט. כפי שצינו לעיל, אנו מצטרפים להערת בית משפט קמא (סעיף 57 לפסק הדין), שכן אף אנו סבורים שפעולותיו של פלבסקי אינן מונעות ממניעים טהורים. לכך יש להוסיף את העובדה שפלבסקי לא טרח לערוך ולו בירור ראשוני לאימות העובדות (מול המשיבה למשל) טרם הפצת המכתבים, ובחר להפיצם לתפוצה רחבה, הכוללת גורמים שונים, ציבוריים ופרטיים.....סיכומו של דבר, לאור האמור לעיל, היה מקום לקבוע כי הפרסום נעשה מתוך כוונה לפגוע במשיבה ובעסקיה."

251. אקדים ואומר כי הפוסט נשוא התביעה, נוסח בלשון מוגזמת ומוקצנת, למעלה מהצורך ומהראוי למה שמתיימר להיות דיווח עובדתי: "תרדפו את שוברים שתיקה. הכו בשמאלנים. חבטו באשכנזים. רוצצו תחקירנים. חסמו פייסבוק. סתמו פיות. תעלימו את המציאות. אבל כשביללה (מעשה שהיה) נעצרת שיירת ראש הממשלה הכבדה, ארבעה רכבים שחורים ועוד ועוד מאבטחים ומגנים ורכבים ונפלט ממנה בחושך אל כביש 1, בצעקות, גבר לא צעיר שהוא עילת הכל, כי אישה אחת לא רוצה שהוא ישאר איתה באוטו ושמה ללעג את כל האבטחה ובעצם את כל המדינה, זה חלק מהחיים. תעשו כל רעש אפשרי שלא נשמע שהכל עולה באש השגעון. הכו בתופים".

ובהמשך, הפרסום השני: "בבאב אל ואד, לצד כביש אחד, מחכה רודן זעיר בחושך לטרמפ. קחו אותו".

252. אין ספק בעיני כי פרסומים אלו, על פי ניסוחם, נועדו, בין היתר, להעליב ולפגוע בתובעים.

253. הנתבע, כפי שהוא עצמו מודה, שם לו למטרה לבקר את התובעים ואת התנהלותם. זאת, בחר הנתבע לעשות, בין היתר, ע"י הכפשת שמם של התובעים, תוך שימוש בלשון ציורית, ביחסו להם דימויים קשים, כאשר חלק מפרסומים אלו, חרף חריפותם וכיעורם, מהווים הבעת דעה וביקורת מותרים, החוסים תחת מטריית חופש הדיבור, בעוד שהמקרה שלפני מהווה לשון הרע, ואינו מהווה הבעת דעה, אלא מתיימר לתאר מקרה שהיה, שלא הוכח כי אמת הוא.

254. כפי שאף העיד הנתבע עצמו במסגרת חקירתו הנגדית, הוא לא וידא את אמיתותו של המקרה אותו תיאר, מקרה עליו שמע מידידו, שעליו הוא סומך, שאף הוא שמע את הסיפור מ"כלי שני", דהיינו ממאבטח עלום. הנתבע לא פנה טרם הפרסום למשרד ראש הממשלה או לכל גורם מוסמך אחר לקבלת תגובה ו/או על מנת לבדוק את הדברים - האם אמת הם. הנתבע הסתמך על דברים ששמע מידידו, ככזה ראה וקדש, משום שלהבנתו הוא ניחן בכישרון להבחין בין אמת

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

- ושקר, כאשר לא למותר לחזור ולציין כי אותו ידיד עלום, ואותו מאבטח, מקור השמועה לכאורה, לא זומנו כלל להעיד לפני בית המשפט.
255. אין ולא יכול להיות חולק, כי ביקורת על איש ציבור מותרת ואף חשובה היא לאין שיעור. הדברים יפים מקל וחומר, כאשר מדובר בביקורת כלפי ראש ממשלה.
256. אולם, אף ביקורת לגיטימית צריכה היא להיעשות בגבולות מסוימים, הגבולות שהתווה הדין (החוק והפסיקה), וכאשר עוברת הביקורת את הגבולות הללו, היא אינה עוד ביקורת לגיטימית.
257. הנתבע בחר ועודנו בוחר להטיח בראש הממשלה ורעייתו ביקורת קשה ביותר, כאשר סיגנונו של הנתבע בוטה ומשתלח ובמקרים מסויימים אף ארסי.
258. **מסכים אני עם דבריו של ב"כ התובעים בסיכומיו, כי הפרסומים של הנתבע, לפחות חלקם, הם פרסומים זדוניים ומכוערים שנועדו לבייש ולהשפיל את התובעים (עמוד 113 לפרוטוקול, שורות 10-12).**
259. מפרסומיו הרבים של הנתבע על התובעים שהוצגו לפניי, בולט הסגנון הקשה, החמור והמשתלח, אותו נוקט הנתבע פעם אחר פעם כלפי התובעים, וכלפי התובע בפרט.
260. דוגמה לנוסח הגס והמתלהם של הנתבע בפרסומיו נגד התובעים, ניתן למצוא בפרסום שצורף כנספח מס' 1 לכתב התביעה, פוסט שפרסם הנתבע בפייסבוק מיום 7.3.2014 ובו נכתב:
- "יש חיים גם בזמן ביבי. אבל האויר מורעל, הנפש קצה. המשאבים מדלדלים. אתה רואה גם בחדרי מיון, כמו הערב, את המאמץ ואת קוצר המשאבים. הכל נשאב מאיתנו, למעלה. לחבורת הביזה של החלאה. האיש שצמח כפטרית רעל משלולית הדם של רבין. קצנו בשקרן העלוב שביציו הקטנות כאפון בידי שרה. שיעלם כבר. די. גדשה הסאה".**
261. בעמוד 60 של המוצג נ/1, כרך עב כרס מפרסומי הנתבע, שהוגש לתיק בהסכמת הצדדים, הובא פוסט נוסף של הנתבע, המציין בזו הלשון:
- "עד שזה לא יתרחש. עד שהקומץ היושב בבית רוה"מ, אותו צמד מקבתי שיקספירי, מטורלל, לא יבלם. עד שהעשב השוטה שצמח מילדות בצל האינקוויזיציה ואחר משלולית הדם של רבין, לא ייעצר, נמשיך לגלוש במדרון החלקלק מדם אל התהום..."**
262. ובהמשך בנ/1 בעמוד 185, צורף פוסט נוסף של הנתבע, שפורסם בפייסבוק ביום 19.12.2016 ובו נכתב:
- "אומר זאת שוב כי הזכרת את זה בתביעת לשון הרע שלך: ב. נתניהו, אתה פטריית רעל שצמחה משלולית הדם של רבין. אתה ראש ממשלה רעיל ומסית, מסוכן ומנוול. ואני מקוה שקיצץ הפוליטי קרוב מאי פעם."**
263. כל אלה דוגמאות להלך הרוח של הנתבע, דוגמאות המדברות בעד עצמן.
264. מדובר בפרסומים שנעשו לפני ההליך המשפטי ובמהלכו, לפני פרסום הפוסט מושא התביעה ולאחריו. בכל אלה, יש לדעת, בכדי ללמד כי הפרסום לא נעשה לגופם של דברים, אלא לגופו של אדם. מפרסומים אלה עולה, באופן ברור, כי מטרתו של הנתבע לפגוע בתובע וברעייתו, התובעת.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

265. הנתבע מצהיר במפורש כי ברצונו לגרום להעברתו של התובע ממשרתו, אלא מאי, כל עוד הרצון לגרום להעברת איש ציבור מתפקידו, נעשה בדרך לגיטימית וכדין הכוללת ביקורת חריפה ואפילו קשה בוטה ונוקבת, הרי שהיא מותרת והיא מנשמת אפם של הדמוקרטיה ושל חופש הביטוי. אולם, גם לחופש הביטוי יש גבול, והגבול נחצה, בין היתר, כאשר אנו עוברים מתחום הבעת הדעה והביקורת, קשה ונוקבת ככל שתהיה, אל ייחוס עובדות בלתי נכונות ופוגעות באיש הציבור.

266. הפרסום נשוא התביעה, כשלעצמו וכשהוא מצטרף לסדרת הפרסומים הפוגעים והבוטים שמפרסם הנתבע על התובעים מביאים לכלל מסקנה כי בפרסום נשוא התביעה התכוון הנתבע לפגוע בתובעים באופן אישי, להעליבם ולגרום להם לבוז וללעג.

267. על כן, מסקנתי היא כי בפרסום מושא התביעה אכן היתה לנתבע "כוונה לפגוע" לצורך החלת סעיף 7א(ג) לחוק איסור לשון הרע.

סעיף 22 לחוק איסור לשון הרע - סוגיית פיצול הדיון לשם הוכחת קיומו של "שם רע" לתובעים

268. בטרם אפנה לפסיקת הפיצויים ולשיקולים העומדים לפניי בבואי לשקלל את גובה הפיצוי הראוי בנסיבות העניין, ברצוני להתייחס לבקשת הנתבע במסגרת סיכומיו, לפיה, ככל ויימצא כי יש לחייבו בפיצויים, מתבקש בית המשפט לאפשר לו להביא ראיות הנוגעות לתובעים ולשם הרע במסגרת הנושאים שבמרכז התביעה (עמוד 99 לפרוטוקול, שורות 27-28 וכן בעמוד 120 לפרוטוקול שורה 28 ואילך), וזאת בהתאם לסעיף 22 לחוק איסור לשון הרע.

269. התובעים בסיכומיהם התנגדו לבקשה זו בציינם, כי בית המשפט כבר החליט בנושא ולא הסכים לפיצול הדיון מהטעם שכשמבוקש נזק סטטוטורי אזי אין צורך להוכיח את הנזק (עמוד 101 לפרוטוקול, שורה 31 ובהמשך בעמוד 102 לפרוטוקול, שורה 1 ואילך).

270. אקדים ואציין כי בקשה לפיצול הדיון בהתאם לסעיף 22(2) לחוק הוגשה ע"י ב"כ התובעים עוד ביום 1.8.2016, דהיינו עוד לפני דיון קדם המשפט הראשון שהתקיים בתיק. ביום 6.9.16 הגיש הנתבע באמצעות באי כוחו את תגובתו לבקשה זו של התובעים, במסגרתה דווקא באי כוח הנתבע התנגדו לבקשה.

271. בבקשת הנתבע שהועלתה בשלב הסיכומים, שינו ב"כ הנתבע את טעמם, ולאחר שבשלב המוקדם של הדיון הם התנגדו נחרצות לפיצול הדיון לפי סעיף 22 לחוק, כאשר טענות רבות היו בפיהם מדוע אין להתיר את הפיצול, מבקשים עתה ב"כ הנתבע את פיצול הדיון.

272. בדיון קדם המשפט מיום 7.9.16, לאחר שנשמעו טיעוני הצדדים, בין היתר בנושא פיצול הדיון, נקבע כך:

"לאחר שהתקיימה בפני ישיבת קדם משפט הגיעו הצדדים להסכמה לפיה בהתאם להלכה הנוהגת, ישונה סדר הבאת הראיות כך שהנתבע הוא זה אשר יחל בהבאת ראיותיו ויגיש תחילה את התצהירים, ואילו התובעים יגישו ראיותיהם ותצהיריהם לאחר מכן.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

אשר לפיצול הדיון, לאחר שהגיעו הצדדים להסכמה בנוגע לתשובות על השאלון, אין מקום לפיצול הדיון והדיון יתקיים כמקשה אחת הן בשאלת האחריות, הן בשאלת הנזק."

273. הנה כי כן, בהסכמת הצדדים, ניתנה כבר בתחילת ההליך החלטה, הקובעת כי ההליך לא יפוצל, חרף האפשרות לעשות כן לפי סעיף 22 לחוק.
274. די בכך, בכדי להביא לדחיית בקשת הנתבע שהועלתה בסיכומים.
275. אולם, גם מעבר לאמור לעיל, הנני סבור כי אין להורות על פיצול הדיון במקרה הנוכחי. ובמה דברים אמורים?
276. סעיף 22(2) לחוק איסור לשון הרע קובע בזו הלשון:

"במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע אין להביא ראיה או לחקור עד בדבר שמו הרע של הנפגע או בדבר אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו הפגומים, אלא במידה שפרטים אלה נוגעים במישרין ללשון הרע המשמשת נושא למשפט, או שבית המשפט התיר הבאת ראיה או חקירת עד כאמור –

...

(2) במשפט אזרחי, אחרי ההחלטה שהנתבע חייב בפיצויים – להפחתת הפיצויים;"

277. בע"א 670/79 הוצאת עיתון הארץ בע"מ נ' בצלאל מזרחי, פ"ד מא(2) 169, בעמוד 207, נקבע לעניין סעיף 22, כי:

"נמצא, שניתן לבית המשפט שיקול דעת להתיר הבאת ראיה או חקירת עד לעניין הפחתת הפיצויים, אף אם הראיה או העדות מתייחסות לאופיו, עברו, מעשיו או דעותיו הפגומים של התובע, וגם אם אלה אינם נוגעים במישרין בכלל ללשון הרע, המשמשת נושא למשפט. הוא הדין גם אם העדות מתייחסת לאופיו של התובע (וכן לעברו, מעשיו או דעותיו), למעשה, אף אם אין הם ידועים בציבור (רמז לגבי האפשרות לגבות ראיות לגבי אופיו של התובע בדרך כלל אפשר למצוא בע"א 34/71 [19], בעמ' 532). המחוקק לא פתח פתח רחב כפתחו של אולם להכשיר כקבילה כל ראיה לגבי אופיו, עברו, מעשיו או דעותיו הפגומים של התובע, אף כי פרטים אלה אינם נוגעים במישרין ללשון הרע, המשמשת נושא למשפט, אלא השאיר את העניין לשיקול-דעתו של בית המשפט, אשר יפסוק לפי הנסיבות שלפניו..."

278. הנה כי כן, הפסיקה קבעה, כי בידי בית המשפט שיקול הדעת האם להורות על פיצול הדיון כאמור בסעיף 22(2) לחוק.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

279. עוד יפים לעניינים זה הדברים ב ברע"א 3576/94 השיקמה הוצאה לאור בע"מ נ' משה רוס, פ"ד מח(4) 388, בעמוד 392 נקבע לעניין סעיף 22 לחוק איסור לשון הרע כך: "על-פי האמור בסעיף 22(2), אין להביא במשפט אזרחי בשל לשון הרע ראיות או לחקור בדבר שמו הרע של התובע או בדבר אופיו, עברו, מעשיו או דעותיו הפגומים, ככל שאלה אינם נוגעים במישרין ללשון הרע, אלא אם הוחלט קודם שהנתבע חייב בפיצויים ובית המשפט התיר את הבאת הראיות או החקירה לצורך החלטה בדבר שיעורם. ... ההיגיון והתכלית שביסוד הוראת סעיף 22 לחוק נובעים מן הרצון למנוע חיטוט בעברו של התובע או של הקובל, עלול להביא לפגיעה בשמו הטוב, כשחיטוט כזה עלול להיות מיותר, אם תידחה תובענת התובע בשל היעדר חבות מצד הנתבע או אם יזוכה הנאשם..... הסעיף הרלוואנטי הוא סעיף-קטן (2). על-פי סעיף זה, רק כשנקבעה חבות בשל לשון הרע, ולשמו הטוב של התובע יש חשיבות לקביעת גובה הנזק שנגרם לו בשל לשון הרע, יוכל הנתבע להביא ראיות ולחקור בעניין שמו הטוב של התובע, ואף זאת רק אם התיר זאת בית המשפט. יש להניח שבית המשפט יתיר הבאת ראיות וחקירה בכיוון זה, כשאלה דרושים ורלוואנטיים לעניין שיעור הפיצויים שיש לפסוק לתובע; ובית המשפט לא יתיר זאת, אם יוברר שהראיות באות רק כדי להכפיש את שמו של התובע, וכי אין בהן חשיבות ותועלת לעניין האמור."

280. ברע"א 3614/97 אבי יצחק, עו"ד נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ, פ"ד נג(1) 26, בעמוד 84 נקבע לעניין זה כך:

"..... זאת ועוד, נקבע כי גם בשלב השני של המשפט, לאחר קביעת אחריותו של הנתבע, נתון לבית-המשפט שיקול-דעת אם להתיר הבאת ראיות וחקירות בשאלת שמו הטוב של התובע. הבאת ראיות וחקירות בעניין זה תותר, כך נקבע, רק "...כשאלה דרושים ורלוואנטיים לעניין שיעור הפיצויים שיש לפסוק לתובע; ובית המשפט לא יתיר זאת, אם יוברר שהראיות באות רק כדי להכפיש את שמו של התובע, וכי אין בהן חשיבות ותועלת לעניין האמור" (שם, בעמ' 392; ההדגשה שלי – ת' א')."

281. התובע בהיותו ראש ממשלת ישראל, והתובעת מכח היותה רעייתו, מהווים מוקד של קבע להתעניינות הציבורית, משמשים נושא לסיקור עיתונאי בלתי פוסק ולאנספור כתבות ופרסומים ביניהם שליליים ובלתי מחמיאים, איש איש ודעתו, איש איש ועמדתו. זאת, בכל סוגי כלי התקשורת הכתובה והאלקטרונית, לרבות במרחבי הרשת. פרסומים אלו, לרבות פרסומים על חקירות כאלה ואחרות כלפי מי מהתובעים, הינם דבר של יומיום והם מהווים חלק מהשיח הציבורי וחלק מחופש הביטוי והעיתונות, חרף היותם של חלק לא קטן מהפרסומים בלתי מחמיאים בעליל ואף פוגעים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

282. לגבי דידי, אין בפרסומים רבים אלו שהתובעים עומדים במרכזם, לרבות השליילים שבהם, כדי לשלול מהתובעים את זכותם לשם טוב, כפי שאין בפרסומים אלו כדי לקבוע כי אין לתובעים שם טוב.

283. עיון בכתב ההגנה מעלה, כי הוא רווי בהכפשות והשמצות של התובעים, ביחס לדברים שיתכן כי יסודם ברכילות או בשמועות, אשר אין להם דבר וחצי דבר עם הפרסומים הנדונים בתביעה זו. מעבר לכך, דברים אלו לרבות השמועות והתכונות שהנתבע מייחס לתובעים בכתב ההגנה מטעמו, אינם מבוססים כלל ועיקר.

284. לפיכך, בקשת הנתבע להביא ראיות לעניין הפחתת הפיצויים, שהועלתה בסופו של הדיון, לאחר סיום מסכת הבאת הראיות, ולאחר שכבר החלטתי בקדם המשפט כי הדיון לא יפוצל, מלמדת כי הבקשה נועדה רק כדי לפתוח פתח בפני הנתבע, להכפיש את שמם של התובעים שלא לצורך, בהסתמך על פרסומים כאלה ואחרים, דבר שאך יגדיל את הפגיעה בהם, ולפיכך אני דוחה בקשה זו.

פסיקת הפיצויים בענייננו לתובעים - מן הכלל אל הפרט

285. הנה כי כן, אמת המידה הראשונית העומדת בפניי לצורך קביעת הפיצויים הינה זו הקבועה בסעיף 7א(ב) לחוק איסור לשון הרע, דהיינו פיצוי בשיעור מרבי של עד 100,000 ₪ (משוערך) בגין הפרסום, שנמצא כלשון הרע ושפורסם בכוונה לפגוע.

286. בנקודה זו, בבואי לקבוע את סכום הפיצוי המדויק, עלי להביא בחשבון את מכלול הנסיבות של התיק בכלל ושל הפרסום המהווה לשון הרע בפרט, והכל בשים לב לשיקולים שקבעה הפסיקה, שפורטו בהרחבה לעיל לצורך קביעת גובה הפיצוי. זאת, כמובן ביחס לכל אחד מהתובעים.

287. כפי שצוין כבר לעיל, התובעים הם אנשי ציבור, כאשר התובע הוא איש הציבור ברמה הבכירה ביותר עקב היותו ראש ממשלת ישראל.

288. אכן, בשל כך, היקף הביקורת שניתן להשמיע כלפיהם וכלפי התובע בפרט, באופן שהדין יגן עליה, הוא רחב ביותר. יחד עם זאת, הפן השני של היותו של נפגע איש ציבור, הוא ששמו הטוב הוא כלי חשוב ביותר בידיו לצורך ביצוע תפקידו הציבורי, ועל כן, הפגיעה בו ייתכן ותהיה קשה יותר מאשר הפגיעה באדם שאינו איש ציבור, אשר אותו ביטוי פוגע בדיוק היה מופנה כלפיו.

289. כפי שקבעתי, הפרסום מושא התביעה מהווה לשון הרע. יחד עם זאת, למרות שאין מדובר בזוטי דברים, אין המדובר באירוע או ביחוס התנהגות המשקפים חומרה יתרה, ואין הדבר דומה לדברים המייחסים לתובע התנהגות פלילית, כגון מעשי מרמה, הונאה או שחיתות אישית, כיוצא באלה טענות שיש בהן להביא לפגיעה קשה במיוחד במעמדו של התובע.

290. דומה כי הפגיעה במקרה שלפניי אינה מצויה ב"רף העליון" של פגיעות בשם הטוב ובמעמדם של התובעים כתוצאה מלשון הרע.

291. במילים פשוטות, הנתבע תיאר מקרה, שכאמור לעיל לא הוכח לפניי, לפיו התובעת, רעייתו של התובע, דרשה כי התובע ייצא מרכבם עקב מריבה ביניהם, ולצורך זאת נעצרה כל שיירת ראש

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

- הממשלה בכביש 1, והתובע "נפלס" מהרכב בצעקות, עקב רצונה של התובעת, דבר ששם ללעג את סדרי הביטחון של השירות המאובטחת.
292. כפי שצוין לעיל, סגנונו של הפרסום הנבחן על ידי בתביעה זו, הוא סגנון מתלהם שנועד גם הוא להאדיר את סיפור המעשה ולשוות לו אופי דרמטי, תוך הבעת זלזול בתובעים.
293. אל כל אלה מצטרפת קביעתי בדבר קיומה של "כוונה לפגוע" מטעם הנפגע.
294. מול דברים אלו, חשוב גם להדגיש את השיקול ההרתעתי שעל בית המשפט לשקול בבואו לקבוע את סכום הפיצויים. כאשר יש חשיבות רבה לכך שרבים ככל הניתן יפנימו שאינם יכולים לפרסם ככל העולה על רוחם, ללא כל גבול, ובכלל כך – אינם יכול לפרסם דברים שאינם אמת, והמהווים לשון הרע, זאת אף לא בשם עקרונות נשגבים או אידיאלים ואמונות, חשובים ככל שיהיו.
295. יש חשיבות לכך, שהציבור יפנים כי פרסום משולח רסן פוגע ועלול לפגוע אנושות במושא הפרסום. אמנם, אין זה המקרה שלפניי, אך אף ראש הממשלה יכול וימצא עצמו ניזוק מפרסום על אודותיו שאינו אמת.
296. **אם כן, באשר לתובע** - מובן, כי לאור היותו של התובע דמות ציבורית מהמעלה הראשונה, דמות חזקה וסמכותית, ייחוס מקרה שכזה לתובע הינו פוגע, מעליב ובלתי נעים ויוצר לו דימוי של אדם חלש, רפוי ונשלט ע"י רעייתו. יחד עם זאת, כאמור, אין המדובר בפגיעה ברף הגבוה של החומרה.
297. לאור כל האמור לעיל, ובהביאי בחשבון את כל השיקולים הצריכים לעניין, אני מוצא לנכון לפסוק לתובע פיצויים בסך של 60,000 ₪.
298. **באשר לתובעת** - הפרסום מייחס לה חוסר התחשבות במערכת הביטחונית, תוך שהיא לכאורה עוצרת את כל שירת ראש הממשלה, על כל המשתמע מכך, בשל גחמותיה, תוך שהיא מוצגת כאשה שתלטנית וזעפנית הנעדרת שיקול דעת, הפועלת, כלשון הנתבע ממניעים לא רציונליים.
299. אכן, מדובר בפרסום שלא הוכח כאמת לפניי, אך מעבר לכך, הדברים המיוחסים בו לתובעת אינם נמצאים גם הם ברף העליון של "לשון הרע" ומכל מקום, סבור אני כי הפגיעה שנגרמה לתובעת פחותה מהפגיעה שנגרמה לתובע, מה גם שהפרסום השני, הקריקטורה ששמה ללעג את התובע ושלפי קביעתי היווה חיזוק והגחכה של הפרסום הראשון, לא עסק כלל בתובעת.
300. לפיכך, אני קובע, כי על הנתבע לשלם לתובעת פיצויים בסך של 40,000 ₪.

סוף דבר

301. אשר על כן אני מחייב את הנתבע לשלם לתובעים את הסכומים כדלקמן:
- 301.1. הנתבע ישלם לתובע סך של 60,000 ₪ בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק מהיום ועד לתשלום בפועל.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 56211-03-16 נתניהו ואח' נ' סרנה

301.2. הנתבע ישלם לתובעת סך של 40,000 ₪ בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק מהיום ועד לתשלום בפועל.

301.3. הנתבע ישלם לתובעים את סכום האגרה ששילמו בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק מיום תשלומם ובנוסף ישלם לשניהם ביחד שכ"ט עו"ד בסך 15,000 ₪.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בתוך 45 יום

ניתן היום, י"ז סיוון תשע"ז, 11 יוני 2017, בהעדר הצדדים.

עזריה אלקלעי, שופט